

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteinnkalling

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møtedato: 08.04.2021 kl. 10:00

Møtested: Teams

Arkivsak: 19/04402

Mulige forfall meldes snarest til Grethe Ruud Hansen, gh563@kirken.no.

KRISTIANSAND S, 26.03.2021

Grethe Ruud Hansen
Sekretær

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04402-110	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
30/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021

Godkjenning av innkalling og saksliste 08.04.21

Vedlegg:

Timeplan 08.04.2021

Møteinnkalling og saksliste ATBR 08.04.21

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes som den er

AGDER OG TELEMARK BISPEDØMMERÅD

03/21 - Timeplan 8. april 2021

NB:Kl. 10:00 Ingvild Sommerfelt åpner møtet med en andakt

Det blir et kort møte denne gang, pga Kirkemøtet er utsatt til høsten.

Ved starten av møtet blir det en orientering i ca 20 min fra Kirkens ungdomsprosjekt i Kristiansand (KUP)

SAK ATBR 30/21	Godkjenning av innkalling og sakliste	
SAK ATBR 31/21	Godkjenning av protokoll fra 02.03.21	
SAK ATBR 32/21	Tilsetting kap. i menighetene i Bamble kommune
Saksordfører: Odin A A Bohmann	u-off
SAK ATBR 33/21	Tilsetting sokneprest i Åmli sokn
Saksordfører: Turid T Håland	u-off
SAK ATBR 34/21	Høring - Påskens gudstjenester
Saksordfører: Kathrine Tallaksen Skjerdal	
SAK ATBR 35/21	Eventuelt	
SAK ATBR 36/21	Referatsaker
1. Svar på høringsnotat vedr ordning for fortsatt tilsetting etter fylte 70 år fra Agder og Telemark bispedømmeråd
2. Årsrapport 2020 Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd	
SAK ATBR 37/21	Orienteringssaker
1. Orientering fra biskopen
2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer
3. Orientering fra stiftsdirektøren	

Slutt ca kl 12.00

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteinnkalling

Agder og Telemark bispedømmeråd

2020 - 2023

 Møtedato: 08.04.2021 kl. 10:00 – 12.00

Møtested: Teams

Arkivsak: 19/04402

 Velkommen til bispedømmerådsmøte den 8.4.21. **Merk: tidspunkt.**

Ingvild Sommerfelt innleder møtet med en andakt.

Ved starten av møtet blir det en orientering i ca 20 min fra Kirkens ungdomsprosjekt i Kristiansand (KUP).

Følgende saker behandles for lukkede dører: 32/21 og 33/21.

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 38105120 eller e-post gh563@kirken.no. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed fra møtesekretær.

La oss huske på bispedømmerådsmøtet i bønn.

SAKSLISTE**Godkjenning av innkalling og saksliste**

30/21	19/04402-110	Godkjenning av innkalling og saksliste 08.04.21
-------	--------------	---

Godkjenning av protokoll

31/21	19/04402-111	Godkjenning av protokoll fra 02.03.21
-------	--------------	---------------------------------------

Tilsettingsaker

32/21	21/00166-10	Tilsetting kapellan i Bamble prosti med menighetene i Bamble kommune som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd
33/21	21/00425-7	Tilsetting sokneprest i Aust Nedenes prosti med Åmli sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Saker til behandling

34/21	21/00879-2	Høring påskens gudstjenester
-------	------------	------------------------------

35/21 18/01713-17 Eventuelt 08.04.21

Orienteringssaker

36/21 19/04887-37 Referatsaker 08.04.21

37/21 19/04887-38 Orienteringssaker 08.04.21

KRISTIANSAND S, 26.03.2021

Kai Steffen Østensen
Leder

Aslak Wegge
Stiftsdirektør

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04402-111	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
31/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021

Godkjenning av protokoll fra 02.03.21

Vedlegg:

Offentlig protokoll ATBR 02.03.21

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Protokollen fra 02.03.21 godkjennes som den er

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteprotokoll

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møtedato: 02.03.2021 kl. 09:00 – 14:30

Møtested: På Teams

Arkivsak: 19/04402

Til stede: Kai Steffen Østensen, leder
Markus Westermoen, nestleder
Stein Reinertsen, biskop
Kathrine Tallaksen Skjerdal, unntatt sak 18
Per Gunnar Pedersen
Odin Adelsten Aunan Bohmann
Håkon Kolstad Varhaug
Turid Håland
Ingvild Sommerfelt
Terje Damman

Møtende
varamedlemmer: Espen Holm, sak 18

Forfall:

Andre:
Adm: Albert Martin Walla, PF
Aslak Wegge, stiftsdirektør
Bjarne Nordhagen, sak 12 – 18 og 22
Ole Jørgen Sagedal, 12 – 18 og 22
Trine Syversen, sak 19-21, 23
Geir Myre, sak 20

Protokollfører: Grethe Ruud Hansen

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
12/21 Godkjenning av innkalling og saksliste 02.03.21	3
Godkjenning av protokoll	
13/21 Godkjenning av protokoll 11.01.21	3
Tilsettingssaker	
14/21 Tilsetting kapellan i Kristiansand domprosti med Oddernes/Justvik sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	4
15/21 Tilsetting kapellan i Øvre Telemark bispedømme med sokna i Tokke og Vinje som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	5
16/21 Tilsetting sokneprest i Skien prosti med Porsgrunn sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	6
17/21 Tilsetting sokneprest i Skien prosti med Gjerpen sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	7
18/21 Tilsetting sokneprest i Lister og Mandal prosti med Lyngdal sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd	8
Saker til behandling	
19/21 Regnskap 2020	9
20/21 Høring; Endring i kirkeordningen som følge av ny kirkebyggforskrift og nytt kirkerundskriv	9
21/21 Fordeling av midler fra avkastningen i Opplysningsvesenets fond (OVF) 2021	10
22/21 Drøftingsnotat om prosedyrer, rutiner og praksis i tilsettingssaker	11
23/21 Høring - ressursfordelingsmodell for menighetsprestetjenesten. Uttalelse fra Agder og Telemark bispedømmeråd	12
24/21 Høring; regler for medlemskap for personer som ikke er bosatt i riket eller norske borgere bosatt i utlandet	13
25/21 Årsrapport Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd 2020	14
26/21 Endring av møtedato bispedømmerådets møte i november 2021	14
27/21 Eventuelt	15
Orienteringssaker	
28/21 Referatsaker 02.03.21	16
29/21 Orienteringssaker 02.03.21	16

Sted, 09.03.2021

Grethe Ruud Hansen
Sekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste**12/21 Godkjenning av innkalling og saksliste 02.03.21**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	12/21

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes som de er
Følgende saker behandles for lukkede dører: 14 – 18/21

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:**Møtebehandling**

Forslag fra Terje Damman om at sak 22/21 behandles før sak 14/21 ble enstemmig vedtatt

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes som de er
Følgende saker behandles for lukkede dører: 14 – 18/21
Sak 22/21 behandles før sak 14/21

Godkjenning av protokoll**13/21 Godkjenning av protokoll 11.01.21**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	13/21

Forslag til vedtak

Protokollen fra 11.01.21 godkjennes som den er

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:**Møtebehandling****Votering**

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Protokollen fra 11.01.21 godkjennes som den er

Tilsettingssaker**14/21 Tilsetting kapellan i Kristiansand domprosti med Oddernes/Justvik sokn som tjenestested**

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	14/21

Forslag til vedtak

Som kapellan i Kristiansand domprosti med Oddernes/Justvik sokn som tjenestested tilsettes:

1. Erik Wessman
2. Andreas Mollestad Nilsen

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:**Møtebehandling**

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som kapellan i Kristiansand domprosti med Oddernes/Justvik sokn som tjenestested tilsettes:

1. Erik Wessman
2. Andreas Mollestad Nilsen

Tilsettingen av Erik Wessman tar forbehold om bestått teologieksamen/ordinasjon.

15/21 Tilsetting kapellan i Øvre Telemark bispedømme med sokna i Tokke og Vinje som tjenestested

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	15/21

Forslag til vedtak

Som kapellan i Øvre Telemark prosti med sokna i Tokke og Vinje som tjenestested tilsettes:

1. Anne Marie Tempelen

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:**Møtebehandling****Votering**

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som kapellan i Øvre Telemark prosti med sokna i Tokke og Vinje som tjenestested tilsettes:

1. Anne Marie Tempelen

16/21 Tilsetting sokneprest i Skien prosti med Porsgrunn sokn som tjenestested

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	16/21

Forslag til vedtak

Som sokneprest i Skien prosti med Porsgrunn sokn som tjenestested tilsettes:

1. Espen Holm
2. Lars Ivar Bratsberg

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:**Møtebehandling****Votering**

1. Espen Holm enstemmig
2. Lars Ivar Bratsberg enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som sokneprest i Skien prosti med Porsgrunn sokn som tjenestested tilsettes:

1. Espen Holm
2. Lars Ivar Bratsberg

Det tas forbehold om bestått teologieksamen/ordinasjon ved eventuell tilsetting av Lars Ivar Bratsberg

17/21 Tilsetting sokneprest i Skien prosti med Gjerpen sokn som tjenestested

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	17/21

Forslag til vedtak

Som sokneprest i Skien prosti med Gjerpen sokn som tjenestested tilsettes:

1. Espen Holm
2. Lars Ivar Bratsberg

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Votering

1. Espen Holm	enstemmig
2. Lars Ivar Bratsberg	enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som sokneprest i Skien prosti med Gjerpen sokn som tjenestested tilsettes:

1. Espen Holm
2. Lars Ivar Bratsberg

Det tas forbehold om bestått teologieksamen/ordinasjon ved eventuell tilsetting av Lars Ivar Bratsberg

18/21 Tilsetting sokneprest i Lister og Mandal prosti med Lyngdal sokn som tjenestested

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	18/21

Forslag til vedtak

Som sokneprest i Lister og Mandal prosti med Lyngdal sokn som tjenestested tilsettes:

1. Reidulf Krossli Ljøkjell
2. Søker unntatt offentlighet

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Kathrine Tallaksen reiste spørsmålet om habilitet. Dette skyldes nær kjennskap til en av søkerne. Ved votering vurderte bispedømmerådet enstemmig at hun var inhabil, og hun fratrådte under behandling av saken. Espen Holm ble innkalt som hennes vara.

Turid Håland foreslo endring av rekkefølgen på kandidatene i vedtaket.

Votering

1. Reidulf Krossli Ljøkjell vedtatt med 6 mot 4 stemmer.
2. Søker unntatt offentlighet enstemmig

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Som sokneprest i Lister og Mandal prosti med Lyngdal sokn som tjenestested tilsettes:

1. Reidulf Krossli Ljøkjell
2. Søker unntatt offentlighet

Protokolltilførsel;

Rådsmedlem Terje Damman og Per Gunnar Pedersen er uenig i den måten regelverket om unntak fra offentlig søkerliste er praktisert/ vurdert i tilsetningssaken.

Saker til behandling

19/21 Regnskap 2020

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	19/21

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd tar regnskap for 2020 til orientering.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd tar regnskap for 2020 til orientering.

20/21 Høring; Endring i kirkeordningen som følge av ny kirkebyggforskrift og nytt kirkerundskriv

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	20/21

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder og Telemark biskop gir sin tilslutning til de forslag som er fremmet i høringen med følgende forslag til nye ordlyd i §23.

På uteområdet ved en kirke som ikke har en tilknyttet gravplass, skal tiltak som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven og som vil kunne ha en negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier, ikke finne sted uten biskopens godkjenning. Før biskopen treffer sin avgjørelse gjeldende listeført kirke, skal saken forelegges rette kulturmiljømyndighet for uttalelse

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig vedtatt i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder og Telemark biskop gir sin tilslutning til de forslag som er fremmet i høringen med følgende forslag til nye ordlyd i §23.

På uteområdet ved en kirke som ikke har en tilknyttet gravplass, skal tiltak som ikke er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven og som vil kunne ha en negativ innvirkning på kulturhistoriske verdier, ikke finne sted uten biskopens godkjenning. Før biskopen treffer sin avgjørelse gjeldende listeført kirke, skal saken forelegges rette kulturmiljømyndighet for uttalelse

21/21 Fordeling av midler fra avkastningen i Opplysningsvesenets fond (OVF) 2021

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	21/21

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar fordeling av OVF- midlene for 2021 i samsvar med vedlagte oppstilling;

«OVF søknader 2021 Agder og Telemark bispedømme forslag til tildeling for 2021»

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Kathrine Tallaksen Skjerdal foreslo følgende endringer i fordelingen av OVF-midlene:

Tore Thomassen tildeles 40 000 kroner (ikke 20 000) til sin forestilling om HNH. De 20 000 ekstra tas fra Lista menighet (som da ikke får 15 000 til videoblogg) og fra Skåtøy menighet (som da får tildelt 20 000 kr, ikke 25 000 kr)

Votering

Ved votering falt Kathrines Tallaksen Skjerdals forslag med 3 mot 7 stemmer.

Stiftsdirektørens forslag til vedtak ble deretter enstemmig vedtatt

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar fordeling av OVF- midlene for 2021 i samsvar med vedlagte oppstilling;

«OVF søknader 2021 Agder og Telemark bispedømme forslag til tildeling for 2021»

22/21 Drøftingsnotat om prosedyrer, rutiner og praksis i tilsettingssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	22/21

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd drøftet saken i møte

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Terje Dammans forslag om at saken behandles for lukkede dører ble enstemmig vedtatt.

Albert Martin Walla, PF, deltok i samtalen som presteforeningens representant

Terje Damman fremmet forslag om følgende tillegg i vedtaket:
Med bakgrunn i drøftingene i møtet ber rådet om en oppfølgende sak i ett av de nærmeste møtene der prosedyrer, rutiner og praksis i tilsettingssaker konkretiseres ytterligere.

Votering

Ved votering ble stiftsdirektørens forslag med Terje Dammans tillegg, enstemmig vedtatt.

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd drøftet saken i møtet.
2. Med bakgrunn i drøftingene i møtet ber rådet om en oppfølgende sak i ett av de nærmeste møtene der prosedyrer, rutiner og praksis i tilsettingssaker konkretiseres ytterligere.

23/21 Høring - ressursfordelingsmodell for menighetsprestetjenesten. Uttalelse fra Agder og Telemark bispedømmeråd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	23/21

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd støtter at fordelingsnøkkelen mellom bispedømmerådene termineres etter fordeling av tilskudd for 2021. Dette gir bispedømmene viktig forutsigbarhet.
2. Agder og Telemark bispedømmeråd støtter at tilskuddene fra 2022 og videre beregnes med utgangspunkt i lønns- og prisjustering.
3. Agder og Telemark bispedømmeråd støtter at Kirkerådet gis myndighet til å foreta omfordeling dersom vesentlige endringer nødvendiggjør dette.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd støtter at fordelingsnøkkelen mellom bispedømmerådene termineres etter fordeling av tilskudd for 2021. Dette gir bispedømmene viktig forutsigbarhet.
2. Agder og Telemark bispedømmeråd støtter at tilskuddene fra 2022 og videre beregnes med utgangspunkt i lønns- og prisjustering.
3. Agder og Telemark bispedømmeråd støtter at Kirkerådet gis myndighet til å foreta omfordeling dersom vesentlige endringer nødvendiggjør dette.

24/21 Høring; regler for medlemskap for personer som ikke er bosatt i riket eller norske borgere bosatt i utlandet

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	24/21

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til den foreslåtte utformingen av §4 i Kirkeordningen.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til den foreslåtte utformingen av §4 i Kirkeordningen.

25/21 Årsrapport Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd 2020

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	25/21

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd gir stiftsdirektør, i samråd med biskop og bispedømmerådets leder, fullmakt til å ferdigstille og innsende årsrapport for 2020 etter de føringer som er gitt av Kirkerådet.
2. Innsendt årsrapport for 2020 legges frem for bispedømmerådet som referatsak i neste møte.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd gir stiftsdirektør, i samråd med biskop og bispedømmerådets leder, fullmakt til å ferdigstille og innsende årsrapport for 2020 etter de føringer som er gitt av Kirkerådet.
2. Innsendt årsrapport for 2020 legges frem for bispedømmerådet som referatsak i neste møte.

26/21 Endring av møtedato bispedømmerådets møte i november 2021

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	26/21

Forslag til vedtak

Bispedømmerådets møtedato i november 2021 flyttes fra tirsdag 2. november til mandag 8. november.

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:**Møtebehandling****Votering**

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Bispedømmerådets møtedato i november 2021 flyttes fra tirsdag 2. november til mandag 8. november.

27/21 Eventuelt

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	27/21

Forslag til vedtak**Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:****Møtebehandling**

Det var ingen saker til Eventuelt

Votering**Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak**

Skriv inn vedtaket her

Orienteringssaker**28/21 Referatsaker 02.03.21**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	28/21

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:**Møtebehandling**

1. Medlemsundersøkelse for Den norske kirke 2020
2. Medlemsundersøkelse for Agder, rapport 2021
3. Statsbudsjettet 2021 – endelig tildelingsbrev med vedlegg
4. Kirkerådet sak 14/21. utvalg for gjennomgang av rollen som folkevalgt i Den norske kirke
 - Utvalg for gjennomgang av rollen som folkevalgt i Den norske kirke
 - Kirkerådet, sak ang folkevalgtrollen

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Sakene tas til orientering

29/21 Orienteringssaker 02.03.21

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	02.03.2021	29/21

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Møtebehandling i Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 02.03.2021:

Møtebehandling

1. Orientering fra biskopen

- Veldig mye avlysninger for tiden. Mye endringer i planer. De første visitasene i vår er avlyst.
- Bispemøtet gjennomført på Teams. Orienterte kort om saker som ble behandlet i bispemøtet.
- Samtaler med prestene i hvert prosti; hvordan ting går, hvordan de har det ... Alle gjør en god jobb, men mer slitenhet nå.
- 12 stiftspraksiskandidater i vår. Ny rekord.

2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer

Turid Håland:

- På innsettelse av sokneprest i Lista sokn, Lloyd Tryland, på Lista fyr. Kald fornøyelse, men veldig hyggelig.

Kai Steffen Østensen:

- På innsettelse av kapellan i Søgne sokn, Johan Mikael Breilid Gimse, på Søgne gamle prestegård. Veldig flott opplevelse.

3. Orientering fra stiftsdirektøren

- Orienterte om koronasituasjonen i bispedømmet. Det gjøres en god jobb i menighetene. Kirkene klarer å følge smittevernreglene
- Kontoret har jobbet intenst med årsrapporten etter nyttår
- Klage på avslag om innsyn i dokumenter hos fellesråd har vært behandlet administrativt.
- Nå hjemmekontor for alle – kun en person er fysisk på kontoret
- Intervju denne uken av 2 nye lønnsmedarbeidere. En fast stilling og et vikariat. Begge stasjonert på bispedømmekontoret i Kristiansand, men tilhørighet under Kirkerådet. 19 søkere.

Votering

Enstemmig i tråd med forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Sakene tas til orientering

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Trine Syvertsen	004	21/00879-2	

Saksordfører: Kathrine Tallaksen Skjerdal

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
34/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021

Høring påskens gudstjenester

Vedlegg:

20_04660-2Høring av liturgier for påskens hellige tre dager; skjærtorsdag, langfredag og påskennatt med vedlegg.pdf

Saksorientering

Bakgrunnen for denne saken er at da Kirkemøtet i 2011 vedtok Gudstjenestereformen for hovedgudstjenesten, så var det en forutsetning at denne skulle suppleres med ordninger for andre liturgier og ordninger for kirkeåret. Forslag til dette sendes nå på høring.

Høringsfrist er torsdag 20. mai 2021.

Et forslag for liturgi for de tre dagene skjærtorsdag, langfredag og påskeaften/-natt er sendt på høring, og høringsinstansene er bedt om å spesielt ta stilling til følgende:

- Et særlig fokus på det som er nytt i forhold til dagens gjeldende ordninger
- Forslaget til plan for feiringen
- Nye og endrede liturgiske ledd

Høringsinstansene inviteres også til å kommentere andre sider ved forslaget.

Sammenstilling av disse tre gudstjenestene er nytt i Den norske Kirke, men følger en lang tradisjon i økumenisk sammenheng. Flere av våre menigheter har allerede innarbeidet en naturlig progresjon i feiringen av disse påskedagene, samtidig som det ikke vil være praktisk gjennomførbart i alle våre menigheter å feire hele tredagershøytiden slik forslaget legger opp til. Vi ser likevel for oss at intensjonen i forslaget er spennende, og åpner for muligheter til å ta i bruk et enda rikere liturgisk uttrykk for de menighetene som har ressurser til dette.

Nærmere detaljer i forslaget som høringen omhandler, kommer frem i vedlegget til saken. Det er anbefalt et høringssvar ut ifra gitte spørsmål. I forslaget til vedtak er disse besvart.

Høringssvaret skal leveres i en egen svarmodul, og forslaget til vedtakspunkter fanger opp og muliggjør dette.

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd anser det som positivt at man ser disse tre dagene i sammenheng, og vil anbefale at benevnelsen «tredagershøytiden» brukes fremfor «tredagershøytiden – påskens triduum», fordi dette anses som mer forståelig for det enkelte menighetsmedlem. En kort benevnelse er også lettere å ta i bruk enn en lengre.
2. Skjærtorsdag: Agder og Telemark bispedømmeråd er enig i at fotvasking kan være et liturgisk ledd, og ser det som et godt pedagogisk element for alle aldersgrupper. Veiledningen som er foreslått til fotvaskingen er detaljert, og vil være til god hjelp for praktisk gjennomføring. Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg i hovedsak til den foreslåtte liturgien skjærtorsdag, men med følgende merknad: Gudstjenesten bør avsluttes med velsignelsen selv om man velger å avdekke alteret – dette fordi det ikke alle steder vil være mulig å gjennomføre gudstjeneste langfredag, og fordi velsignelsen oppleves som svært viktig for mange menighetsmedlemmer.
3. Langfredag: Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg til at korsmeditasjon kan være en del av liturgien, og slutter seg til den foreslåtte liturgi som helhet – men også her med merknaden at gudstjenesten bør avsluttes med velsignelsen.
4. Påskennatt: Agder og Telemark slutter seg til ordningen for påskennatt med følgende merknader: En eventuell båltenning ute i starten av gudstjenesten gjøres uten å velsigne bålet. Menighetsråd som ønsker bruk av røkelse i gudstjenesten bør vurdere hensynet til personer med redusert lungekapasitet.
5. Alternativ bruk av liturgisk farge skjærtorsdag og langfredag: Agder og Telemark bispedømmeråd er positive til at man åpner for muligheten for å velge hvit på skjærtorsdag, som også har en større økumenisk utbredelse. Vi vil foreslå at langfredag opprettholdes som fiolett fordi denne symboliserer forberedelse, bot og sorg.
6. Almennelige bestemmelser for tredagershøytiden: Agder og Telemark bispedømmeråd ser mange fordeler med foregitte forslag til en helhetlig tenkning rundt nettopp tredagershøytiden, og vil berømme både Nemnd for gudstjenesteliv, Kirkerådet og Bispemøtet for et godt arbeid. Vi er imidlertid bekymret for det merarbeidet som vil påhvile menighetsrådene dersom de skal vedta en lokal grunnordning samt vedta en plan for hvordan påskefeiringen kan gjennomføres som helhet i den enkelte menighet. Selv om det er foreslått et samarbeid med nærliggende menigheter som en mulighet, er dette ikke alltid praktisk gjennomførbart.

DEN NORSKE KIRKE

KR - Juridisk seksjon

Agder og Telemark bispedømmeråd
Postboks 208
4662 KRISTIANSAND S

Dato: 23.02.2021

Vår ref: 20/04660-2 jm782

Deres ref:

Høring av liturgier for påskens tredagershøytid; skjærtorsdag, langfredag og påskenatt

Kirkerådet sender med dette på høring forslag til reviderte liturgiske ordninger for skjærtorsdag, langfredag og påskenatt.

Høringsinstansene bes i særlig grad om å fokusere på det som er nytt i forhold til dagens gjeldende ordninger. Det gjelder konseptet med tre gudstjenester som sees i sammenheng, herunder navnet som er valgt på de tre dagene. Derneft de alminnelige bestemmelsene og forslaget om en plan for påskefeiringen. Endelig gjelder det de enkelte nye og endrede liturgiske ledd som er foreslått. Høringsinstansene inviteres også til å kommentere andre sider ved forslaget.

For menigheter, og eventuelle andre instanser som ønsker det, gir høringsperioden også anledning til å prøve ut de forslagene til nye ordninger i påsken 2021, i den grad dette lar seg gjennomføre av smittevern hensyn.

Høringen besvares ved å klikke på denne lenken:

<https://surveys.enalyzer.com/?pid=b5t6kdn4>

Dersom man ønsker å gi lengre merknader enn det skjemaet gir rom for, kan disse sendes inn separat. Merk i tilfelle av i merknadsfeltet at det følger vedlagt en lengre kommentar.

Høringsfrist er **torsdag 20. mai 2021**.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Jan Christian Kielland
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:
Høringsdokument fra KR

Mottakere:		
Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros bispedømmeråd	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Kirkelig Undervisningsforbund	Rådhusgata 1-3	0151 OSLO
Preses i Bispemøtet	Postboks 799 Sentrum	0106 OSLO
Det Norske Diakonforbund	Rådhusgate 1-3	0151 OSLO
Den norske kirkes presteforening	Postboks 437 Sentrum	0103 OSLO
Bjergvin biskop	Postboks 1960	5817 BERGEN
Fagforbundet Teologene	Boks 7003 St. Olavsplass	0130 OSLO
VID	Postboks 184 Vinderen	0319 OSLO
Det teologiske fakultet	Postboks 1023 Blindern	0315 OSLO
Agder og Telemark biskop	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter		
MF vitenskapelig høyskole	Postboks 5144 Majorstuen	0302 Oslo
Creo	Postboks 9007, Grøland	0133 OSLO

Tredagershøytiden

Høringsdokument – Kirkerådet 2021

Innhold

Bakgrunn.....	s.2
Presentasjon av materialet.....	s. 2
Høring.....	s. 6
Alminnelige bestemmelser for tredagershøytiden.....	s. 7
Liturgi for skjærtorsdag.....	s. 8
Liturgi for langfredag.....	s. 12
Liturgi for påskenatt.....	s. 15
Tekstlesninger på påskenatt.....	s. 20
Veiledning.....	s. 28

Bakgrunn

Kirkemøtet vedtok med Gudstjenestereformen 2011 en ny ordning for søndagens hovedgudstjeneste. Det har hele tiden vært en forutsetning å supplere denne ordningen med andre gudstjenester og liturgier i kirkeåret. Dette gjelder særlig for den stille uke og påsken.

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) drøftet saken i flere omganger, med tanke på å følge opp de mange lokale tradisjoner som hadde vokst frem i Den norske kirke knyttet til den stille uke og påske. Kirkerådet, med tilslutning fra Bispemøtet, vedtok på dette grunnlag å igangsette en revisjon av liturgiene for den stille uke.

NFG begynte i mars 2019 arbeidet med å utarbeide reviderte liturgier. Nemnda prioriterte da liturgier for de tre dagene skjærtorsdag, langfredag og påskeaften/-natt. NFG leverte sitt forslag i august 2020. Dette forslaget gikk deretter til Bispemøtet for uttalelse. Biskopene leverte noen få merknader til Kirkerådet, og disse er tatt hensyn til når forslag til reviderte liturgier med dette sendes på høring.

Presentasjon av materialet

Forslaget som her foreligger presenterer de tre gudstjenestene på skjærtorsdag, langfredag og påskenatt. Disse hellige tre dagene (latinsk *triduum sacrum*) har helt siden 300-tallet vært sett på som en sammenheng, hvor menigheten forberedte seg til den store feiringen på påskenatt. Komplekset av gudstjenester disse dagene har gjennom hele kirkens historie hatt en sentral posisjon. Samordning av disse gudstjenestene har også hatt stor betydning for gudstjenestefornyelsen på økumenisk grunn. Reform av de tre hellige dagene markerte begynnelsen på den store liturgifornyelsen i den romersk-katolske kirke fra 1950-tallet og fremover, som ble til inspirasjon også for mange protestantiske kirker.

I 1980-årene publiserte en rekke kirkesamfunn i USA sine versjoner av Tredagershøytiden, og oppfordret sine medlemskirker til å bruke dem. Det samme skjedde i anglikanske kirker og flere av de nordiske folkekirkene. I Den norske kirke kom denne bevegelsen til uttrykk gjennom innføringen av en liturgi for påskenatt, som ble trykket i Gudstjenesteboken fra 1992.

Sammenstillingen av de tre gudstjenestene til en liturgisk helhet har ikke tidligere vært gjort i Den norske kirke, men mange menigheter har lokalt satt de tre dagene i sammenheng, inspirert av økumeniske forbilder. Bakteppet er hele den stille uke, som har blikket vendt mot Jesu lidelse, død og oppstandelse. Dette strekker seg i én bevegelse gjennom de tre dagene. Gudstjenestene er bundet sammen ved at det som begynner skjærtorsdag ikke avsluttes før påskeropet lyder påskenatt: «Kristus er oppstanden!» Disse tre dagene blir på den måten avhengig av hverandre for å utgjøre hele påskehistorien. Påskedag fødes ut av hele dette forløpet, fra fellesskapet ved nattverdsmåltidet, via lidelse og korsfestelse til død og gravlegging. Påskens jubel henter slik sin kraft og kilde fra hele forløpet.

Denne tenkningen tilsier også at de tre gudstjenestene får en felles betegnelse. NFG foreslo i sitt utkast å bruke betegnelsen «Tredagershøytiden – påskens triduum», med kortformen triduum, som er den som økumenisk er mest i bruk. Bispemøtet sier i en merknad at dette er en betegnelse som kan virke fremmedgjørende, og fraråder den som betegnelse. Kirkerådet har sluttet seg til dette, og foreslår betegnelsen «Tredagershøytiden».

De enkelte gudstjenester

Skjærtorsdag

Messen på skjærtorsdag følger stort sett mønsteret for en vanlig hovedgudstjeneste slik den er vedtatt for hver kirke gjennom lokal grunnordning. Gudstjenesten har likevel visse særtrekk:

- Det gis en åpning for å la fotvasking være et liturgisk ledd før forbønnen. Menighetsrådet må i tilfelle ta stilling til dette.
- Det er utformet en forbønn spesielt for dagen, som et tillegg til øvrige forbønner.
- Det er utformet en mal for avdekking av alteret, som en mulighet. Der dette elementet velges, sløyfes fortrinnsvis velsignelsen. Slik markeres overgangen til langfredag.

Mange menigheter har på skjærtorsdag lagt et måltid i en eller annen form i eller i tilknytning til gudstjenesten. Noen steder har dette vært feiret som et jødisk påskemåltid, andre steder i form av et agapemåltid i forlengelsen av nattverden eller umiddelbart før eller etter gudstjenesten. Høringsforslaget gir en føring om at dersom menigheten vil holde et slikt måltid, bør det fortrinnsvis legges i forkant av gudstjenesten av hensyn til den dramaturgiske oppbyggingen. Etter messen og (eventuell) avdekking av alteret er vi liturgisk på vei mot Getsemane og langfredag.

Langfredag

Gudstjenesten på langfredag har tradisjonelt vært preget av enkelhet og har et visst alderdommelig preg. En slik enkelhet er også tilstrebet i høringsforslaget. Det samsvarer med dagens karakter at en revidert ordning hovedsakelig viderefører dagens liturgiske ordning. Samtidig tar høringsforslaget, i pakt med den generelle liturgiske utvikling i Den norske kirke, opp igjen elementer i liturgien som lenge ikke har vært i bruk hos oss, men som er en del av den bredere liturgiske tradisjon både i andre lutherske kirker og økumenisk.

Forslaget til revidert liturgi er dermed i det store og hele likt med dagens ordning i Gudstjenesteboken fra 1992. Den største endringen er at det i tillegg til dagens to hoveddeler, lesning av lidelseshistorien og forbønn, er gitt mulighet til meditasjon over korset som en tredje hoveddel. Dette elementet i gudstjenesten er innarbeidet i de fleste av våre nabokirker, og styrker det meditative preget ved langfredag. Det legges imidlertid opp til at langfredag også kan feires uten korsmeditasjonen.

Av enkeltelementer i forslaget kan særlig pekes på:

- Det er foreslått at vanlig klokkeringing erstattes av klemting.
- En innledende bønn før tekstlesningen er gjeninnført. En slik bønn var en del av liturgien frem til dagens ordning, og er et av de eldste elementene i langfredagsgudstjenesten. Kyrieleddet har derimot aldri vært en del av gudstjenesten på langfredag, og er heller ikke foreslått her.
- Ordningen med kun å lese lidelseshistorien, og da i en fireårssyklus, er beholdt. Det er gitt anvisning om at denne kan leses på ulike måter.
- Preken som en fast del av gudstjenesten er beholdt fra 1992-ordningen. I veiledningen om langfredag i hovedgudstjenesten fra 2011 står følgende: «Det kan holdes en kort preken eller tekstmeditasjon. Eventuelt kan prekenen erstattes av stillhet til ettertanke og bønn» (s 2.99). Denne bestemmelsen er altså ikke foreslått videreført. Tekstutleggelse er en grunnleggende del av luthersk identitet, og pasjonsberetningene er blant de aller mest sentrale tekstene i evangeliene. Behovet for en preken er dermed ikke mindre enn andre kirkeårsdager. Som et signal om at langfredagens preken med fordel kan ha en meditativ form foreslås det imidlertid at det under leddet også «...eller tekstmeditasjon».
- Forbønnen på langfredag er beholdt i sin nåværende form, med litaniet som hoveddelen. I fortsettelsen av litaniet har forslaget en kollektbønn spesielt for langfredag, som alternativ til den tradisjonelle fastekollekten. I mange andre kirker er det lang tradisjon for en lang og omfattende forbønn på langfredag. Dette alternativet er altså ikke valgt, men det er gitt åpning for at menighetene lokalt kan bruke mer omfattende bønner
- Korsmeditasjonen er i forslaget lagt opp slik at den gir stort rom for lokal tilpasning. NFG hadde i sitt forslag også en åpning for at «bebreidelsene» (latinsk: «improperiene») kunne fremføres som et korverk under korsmeditasjonen, slik det skjer i en del menigheter. Kirkerådet anser imidlertid improperiene som omstridt av flere grunner, blant annet at teksten i tidligere tider ble tolket i antisemittisk retning. Henvisning til dette litaniet er derfor ikke med i liturgiforslaget.
- Som på skjærtorsdag åpner også denne liturgien for at velsignelsen ikke er med på langfredag, for å understreke både dagens spesielle preg og sammenhengen i de tre dagene.

Påskenatt

Vigilien (vaken) på påskenatt er blant de aller eldste gudstjenestene som er kjent i den kristne kirke. Den kom opprinnelig i forkant av en nattverd-gudstjeneste som ble feiret ved soloppgang på påskedag. Store deler av Det gamle testamente ble da lest gjennom natten. Fra det tredje århundre ble tekstlesningene kortet ned noe, og feiringen av oppstandelsen startet fra midnatt. På samme tid hører man om dåp av

nye kristne i rammen av denne gudstjenesten. På et senere tidspunkt ble liturgien for lystenning, som opprinnelig var en fast del av den daglige kveldsgudstjenesten, gitt en helt spesiell tyngde.

Påskevigilien fortsatte etter reformasjonen å bli feiret i lutherske menigheter i Tyskland, og var en populær gudstjeneste. Den ble ofte feiret grytidlig på påskemorgen. I Tyskland var en av fruktene av den liturgiske bevegelse i det 20. århundre en gjenoppdagelse av påskevigilien. En ordning for påskevigilie, som også inneholdt inspirasjon fra ortodoks feiring, ble utgitt første gang i Hannover i 1936, og skapte en økt interesse i de tyske lutherske kirkene. Dette ga støtet til en økumenisk gjenoppdagelse av påskenattsgudstjenesten, som også skapte inspirasjon i enkelte liturgisk bevisste miljøer i Norge. Det førte til det som i Den norske kirke var en for sin tid omfattende og dristig liturgi for påskenatt. Det forslaget som nå foreligger er i stor grad en videreføring av ordningen fra 1992. De endringene som foreslås er inspirert både av den bredere økumeniske tradisjon og en refleksjon av praksis som har utviklet seg i ulike menigheter. Forslagene er dessuten preget av «trekkspill»-tenkningen fra gudstjenestereformen, slik at den gir flere alternativ og dermed rom for fleksibilitet i uttrykket og større mulighet for stedegengjøring.

Av enkeltelementer som er nye skal særlig nevnes:

- Mulighet for en fyldigere inngangsdal, hvor menigheten kan møtes utenfor kirken, og det kan tenkes et bål, «den nye ild». Dette er et element som har dype røtter i flere andre kirkers feiring.
- Et større tilfang av tekstlesninger. De fleste andre kirker med ordninger for påskenatt har tradisjon for å lese inntil ni eller tolv tekster, hvorav de fleste fra Det gamle testamente. Samtidig er det lagt opp til å kunne lese færre enn de oppsatte lesningene. Denne tenkningen tas opp i forslaget. Samtidig foreslås det en liten forenkling, ved at det ikke leses en innledning til hver av tekstene. En kollekt etter hver av de gammeltestamentlige lesningene er beholdt, men kan utelates.
- En noe utvidet ordning for dåpspåminnelse enn i dagens ordning. Formuleringene i dåpspåminnelsen foreslås også integrert i dåpsliturgien dersom det er dåp i denne gudstjenesten.

Lokal tilrettelegging av gudstjenestene

Forslaget til Alminnelige bestemmelser for tredagershøytiden legger til rette for at hver menighet skal lage en plan for den lokale påskefeiringen. Denne innebærer å vedta en lokal grunnordning for gudstjenestene i tredagershøytiden samt en plan for hvordan påskefeiringen som helhet kan gjennomføres i den enkelte menighet. Et flertall av menighetene i Den norske kirke vil antagelig ikke gjennomføre hele det gudstjenesteprogrammet som ligger i forslaget, i tillegg til høytidsgudstjeneste på påskedag (evt. andre påskedag). Forslaget legger derfor opp til at flere menigheter kan gå sammen om å lage en felles plan for feiring av tredagershøytiden og påsken, herunder å lage en lokal grunnordning i fellesskap. Denne må ses i rammen av den allerede vedtatte lokale grunnordningen for hovedgudstjenesten. Alminnelige bestemmelser legger slik til at lokal grunnordning for tredagershøytiden og påske

følger samme skjema, blant annet med regulering av hvilke ledd menighetsrådet skal avgjøre.

Liturgisk farge

NFG har i sitt forslag til liturgier også anbefalt at det i tillegg til de nåværende gjeldende farger kan åpnes for hvit som liturgisk farge på skjærtorsdag og rød på langfredag. Den liturgiske fargen for påskeaften beholdes som hvit. Også dette forslaget er inspirert av den bredere økumeniske tradisjon, hvor dette er den mest vanlige fargekoden.

NFG's forslag på dette punkt er ved en inkurie ikke lagt frem for Bispemøtet. Kirkerådet har derfor ingen anbefaling, men legger NFG's forslag ved til orientering og kommentar.

Alminnelige bestemmelser for tredagershøytiden

1. Påsken er den fremste av kirkeårets tre store høytider, som har sin særegne dramaturgi i menighetenes gudstjenesteliv. Alle menigheter skal legge en plan for organiseringen av påskens gudstjenester og bruk av ressurser i disse.
2. De tre dagene skjærtorsdag, langfredag og påskeaften/påskenatt gir en liturgisk ramme rundt påskens drama. Gudstjenestene på disse dagene danner en helhet, og normalt bør menigheten feire alle disse tre gudstjenestene. Dersom det ikke er lokale ressurser til å feire enkeltvis, bør flere menigheter gå sammen om en felles feiring.
3. Menighetsrådet vedtar en lokal grunnordning for formen på de tre gudstjenestene på skjærtorsdag, langfredag og påskeaften/påskenatt og sammenhengen mellom dem.

Menighetsrådet avgjør:

- a. Om det skal være et måltid i forkant av gudstjenesten skjærtorsdag
 - b. Om fotvasking skal inngå i skjærtorsdagsgudstjenesten
 - c. Om korsmeditasjonen skal inngå i langfredagsgudstjenesten
 - d. Tidspunktet for påskenattsgudstjenesten
 - e. Om det skal brukes røkelse på påskenatt
4. Dersom en eller flere av gudstjenestene er felles for hele eller deler av prostiet, vedtar de berørte menighetsrådene sammen en felles ordning.
 5. Liturgisk farge for skjærtorsdag er hvit eller lilla. Liturgisk farge for langfredag er rød eller lilla.

Liturgi for skjærtorsdag

I forkant av gudstjenesten kan menigheten inviteres til et måltid med vekt på fellesskap. Måltidet avsluttes i rimelig tid før gudstjenesten begynner.

Dersom menighetsrådet har vedtatt at fotvasking inngår i gudstjenesten, legges denne etter ledd 16 Kunngjøringer.

Liturgien følger den lokale grunnordning for Hovedgudstjeneste 2020.

I Samling

1 Forberedelse

Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, med anledning til stillhet, lyttening og bønn.

Klokkeringing

Her eller etter ledd 3 Hilsen kan det være
Kort informasjon om dagens gudstjeneste ved medliturg eller liturg.

Informasjonen avsluttes med:

ML/L: La oss være stille for Gud.

Kort stillhet

Tre klokkeslag

Et stjernetegn (*) er satt til ledd der menigheten som hovedregel står.

*** 2 Inngangssalme**

Som preludium kan det fremføres vokal- eller instrumentalmusikk som svarer til dagens karakter. Dette skjer normalt som forspill til salmen.

Det kan være prosesjon under preludiet/forspillet og/eller inngangssalmen. Prosesjonskors bæres først i prosesjonen. Lys og tekstbok, brød og vin kan også bæres inn.

Hvis brød og vin ikke er satt fram på et eget sidebord, eller på alteret før gudstjenesten, bæres det inn i prosesjonen og settes på sidebordet eller på alteret.

Menigheten står under prosesjon, Inngangssalme og Hilsen.

*** 3 Hilsen**

4 Samlingsbønn

Samlingsbønn med følgende kirkeårsvariabelt ledd eller en annen samlingsbønn.

ML: La oss be.

... Du kaller oss til å følge Jesus,
han som ga avkall på sitt eget for å tjene deg ...

5 Syndsbekjennelse

Følger her, eller som ledd 17
Syndsbekjennelsen kan utvides med allment skriftemål. Se veiledningen.

6 Kyrie

7 Gloria

Gloria kan utelates

8 Dagens bønn

Dagens bønn kan utelates.
Bønnen synges eller fremsies.

Bønnen innledes med:

L: La oss alle be

L: Herre Jesus Kristus,
du ga deg selv til soning for våre synder og innbyr oss til ditt hellige måltid.

Vi ber deg:

Foren oss med deg i brødet og vinen. Vær oss nær selv når vi svikter,
og la oss med hele din kirke samles hos deg i ditt fullendte rike,
du som med din Far og Den hellige ånd lever og råder,
én sann Gud fra evighet og til evighet.

M: Amen.

II Ordet

9 Første lesning

10 Bibelsk salme /Salme

11 Andre lesning

***12 Evangelium**

13 Preken

***14 Trosbekjennelse**

15 Salme

16 Kunngjøring

Kan legges her eller et annet sted i gudstjenesten, eller formidles til menigheten på annen måte.

Fotvasking kan følge her. Se veiledning.

17 Syndsbekjennelse

Følger her eller som ledd 5.

18 Forbønn

Forbønnen kan utformes lokalt, eller en kan bruke ferdig formulerte bønner. Forbønnen ledes fortrinnsvis av en medliturg. Følgende forbønn kan benyttes.

ML/L: La oss be.

ML/L: Gud, vår Far; I denne natt, da han ble forrådt, vasket Jesus disiplenes føtter. Vi ber deg: Gi oss kraft til å følge hans eksempel og tjene hverandre i kjærlighet.

M: Menighetssvar

ML/L: I denne natt, da han brøt brødet, ba han om at de alle skulle være ett. Vi ber deg: Styrk din kirke på jorden og gi enhet mellom troende.

M: Menighetssvar

ML/L: I denne natt ba han for dem som kom til tro gjennom disiplenes vitnesbyrd. Vi ber deg: La evangeliet forkynnes til frelse, frigjøring og håp.

M: Menighetssvar

ML/L: I denne natt ba han disiplene om å vise kjærlighet, men ble selv utstøtt og foraktet.

Vi ber deg: Hold din hånd over alle som er ensomme og alene.

M: Menighetssvar

ML/L: I denne natt møtte han verdens hat. Han ba for sine disipler, at de skulle bli bevart fra det onde.

Vi ber deg: Vær hos dem som utsettes for menneskers ondskap og er forfulgt for sin tro.

M: Menighetssvar

ML/L: I denne natt løftet han frelsens beger og gikk lydig mot døden. Han ga oss håpet om at vi en gang skal se hans herlighet og være der han er.

Vi ber deg: Hold håpet levende i oss. La oss finne hvile hos deg, til du reiser oss opp på oppstandelsens morgen.

M: Menighetssvar

19 Takkoffer

Menighetens takkoffer kan følge her eller under nattverdsalmen.

III Nattverd

Ordningen for nattverd ved hovedgudstjenesten brukes. Ved innstiftelsesordene VERBA kan liturgen innlede med følgende ord:

L: Vår Herre Jesus Kristus, i denne natt, da han ble forrådt, tok han et brød ...

IV Sendelse

Gudstjenesten kan avsluttes med avdekking av alteret Da utgår normalt ledd 25 - 27 i liturgien. Avdekkingen kan ha en kort innledning før en sløkker alterlysene. Der det er mulig dempes også elektriske lys. Under avdekkingen kan det være vokal - eller instrumentalmusikk eller stillhet.

Avdekkingen kan også følge etter ledd 25 Velsignelsen.

Kirkerommet kan være åpent en stund etter gudstjenesten for stillhet og bønn. Se veiledningen.

24 Salme

25 Velsignelse

L/ML: Herren være med dere

M: Og med deg være Herren

Eller

L/ML: La oss prise Herren

M: Gud være lovet, halleluja, halleluja, halleluja

Eller

L: Ta imot velsignelsen

L: Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred. +

M: Amen, amen, amen

26 Utsendelse

27 Postludium

Liturgi for langfredag

Ringing erstattes med klemting før gudstjenesten.

Alterbordet er avdekket og uten lys.

Gudstjenesten kan begynne med instrumental- eller vokalmusikk.

1 Inngangssalme

2 Dagens bønn.

Uten hilsen eller innledning

L: Evige, nådige Gud,
Du sendte din Sønn for å lide og dø for vår skyld.
Vi ber deg:
Åpne vårt hjerte for korsets gåte.
La Kristi kors bli et tegn på håp
i en verden merket av lidelse og ondskap,
ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre,
som med deg og Den hellige Ånd lever og råder,
én sann Gud fra evighet til evighet.

M: Amen.

3 Lesning av lidelseshistorien.

Denne leses i en fireårs-syklus. Menigheten kan stå under siste lesning. Etter hvert avsnitt kan det synges en salme eller del av en salme. Alternativt kan hele teksten leses i sammenheng, med en salme før prekenen. Bibelteksten kan deles på tre lesere som har ulike roller, se veiledningen. Teksten kan også synges.

ML: La oss høre vår Herre Jesu Kristi lidelseshistorie fra evangeliet etter ...

År A Matt 26,30-68

År B Mark 14,26-65

År C Luk 22,39-62

År D: Joh 18,1-27

Salme eller bibelsk salme

År A Matt 26,69-27,31a

År B Mark 14,66-15,20a

År C Luk 22,63-23,25

År D: Joh 18,28-19,16

Salme eller fortsettelse av samme salme

År A Matt 27,31b-50

År B Mark 15,20b-37

År C Luk 23,26-46

År D: Joh 19,17-30

Salme eller fortsettelse av samme salme

4 Preken eller tekstmeditasjon.

5 Salme

Her eller etter forbønnen kan følge:

6 Korsmeditasjon

Menigheten gis tid til å meditere foran et kors som er plassert foran i kirkerommet eller som bæres inn eller reises opp under dette leddet. Se veiledningen

Følgende dialog fremsies eller synges:

L: Kristi kors

M: vårt eneste håp

Eller

L: Se Kristi kors, på det hang verdens frelser

A: Kom, la oss tilbe ham.

Dersom korset bæres inn i prosesjon, reiser menigheten seg når korset bæres inn. Prosesjonen stanser tre ganger, og en av dialogene over fremsies hver gang.

Korset plasseres i en fot foran i kirken.

Menigheten kan sitte eller knele under korsmeditasjonen, eller gå fram og knele ved korset.

Under korsmeditasjonen kan synges passende salmer eller fremføres vokal- eller instrumentalmusikk.

Ved avslutningen av korsmeditasjonen følger denne lovprisningen:

L: Vi tilber deg, Kristus, og velsigner ditt navn,

A: for ved ditt hellige kors har du forløst verden.

7 Forbønn

Litaniet

Deretter bes den følgende bønnen eller fastekollekten.

En mer omfattende forbønn kan bes i forlengelsen av litaniet, dersom det er forberedt lokalt.

Nådige Gud,
vi takker deg fordi du gav din Sønn for våre synder

og frelste oss fra dødens makt.
Ved hans lidelse og død forsonet du alt i himmel og på jord, og
ved ham ber vi deg:

Kristus var grepet av frykt.
Gud, trøst dem som har mistet håp og livskraft.
Kristus ble tatt til fange;
Gud, hjelp alle som utsettes for vold og fangenskap.
Kristus ble hånet av folkemengden;
Gud, styrk dem som er utstøtt og forfulgt.
Kristus bar våre sykdommer;
Gud, kom til alle som er tynget av sykdom og smerte.
Kristus var ensom i dødens time;
Gud, vær hos dem som kjemper med døden.
Kristus oppgav sin ånd på korset;
Gud, befri ditt skaperverk fra utarming og ødeleggelse.

Gud vi ber deg:
Gi din kirke kraft til å kjempe for rettferd og fred.
Vend oss bort fra synden,
og la oss ved din nåde ta opp vårt kors
og følge etter ham som er troens opphavsmann og fullender.
For Jesu Kristi skyld.

A: Amen

Fadervår.

8 Slutningssalme

9 Velsignelsen

Dersom gudstjenesten feires som en del av tredagershøytiden, vil punkt 9 normalt utgå.

L: Ta imot velsignelsen

L: Herren velsigne deg og bevare deg, Herren la ditt ansikt lyse over deg og være deg nådig, Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred

A: Amen

Her kan følge:

10 Postludium

Vokal- eller instrumentalmusikk.

Liturgi for påskenatt

Påskenatt er ifølge gammel tradisjon våkenatt for Herren. Gudstjenesten begynner etter mørkets frembrudd og normalt ikke før kl 23.00.

Gudstjenesten kan gjøres enkel eller mer omfattende etter hva som er de lokale behov. Se veiledningen.

Dersom det er vedtatt lokalt, kan det brukes røkelse i gudstjenesten. Se veiledningen

I Inngang: Lys-seremonien

1 Innledning og inngangsprosesjon

Menigheten kan enten samles foran eller vente inne i kirken, som er mørklagt eller bare svakt opplyst.

Det kan tennes et lite bål utenfor kirken. Om ønskelig kan ilden velsignes, se veiledningen.

Påskelyset tennes fra bålet eller, dersom det ikke er et bål, med et mindre lys i våpenhuset eller inngangspartiet. Deretter innleder liturgen:

L: Kristus er i går og i dag den samme, ja til evig tid. Han er Alfa og Omega, den første og den siste, begynnelsen og enden. Ham tilhører æren, nå og i all evighet.

Må lyset fra Kristus, som står opp i herlighet, jage bort alt mørke fra vårt hjerte og sinn.

A: Amen

Lyset bæres inn i prosesjon. På veien opp til koret stopper prosesjonen tre ganger. Liturgen hever lyset og sier hver gang:

L: Kristus er verdens lys!

A: Gud være lovet!

Lyset settes i staken, som er plassert i koret eller foran alterringen.

2 Påskelovsangen – Exsultet

Påskelovsangen kan synges med eller uten menighetsomkved.

Istedenfor Exsultet kan en velge et enklere alternativ hvor menigheten synger et omkved eller en salme.

Liturg eller Forsanger Fryd deg, du himmelens engleskare.

Bryt ut i jubel, alle Guds mysterier,

og la frelsens basun prise den store konges seier.

Gled deg, du jord, i stråleglansen fra den evige kongens herlighet,

og vit, all verden, at mørket er veket bort. Vær glad du Guds kirke, smykket av lysets stråler, så også dette hus kan gjenlyde av folkenes mektige lovsang.

Omkved: Dette er natten da Kristus brøt dødens lenker og seirende stod opp fra dødsriket.

L/F Løft deres hjerter.

M Vi løfter våre hjerter til Herren.

L/F La oss takke Herren vår Gud.

M Det er verdig og rett.

L/F I sannhet verdig og rett er det å lovsynge den usynlige og allmektige Fader og hans enbårne Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, han som for oss betalte Adams skyld til den evige Far, og som ved sitt dyrebare blod strøk ut det gamle skyldebrevet.

Omkved

L/F Ja, dette er påskefesten, da det sanne Lam ble slaktet, og med Lammets blod blir de troendes dørstolper helliget. Dette er den natt, da du førte våre fedre, Israels barn, ut av Egypt og lot dem gå tørrskodde gjennom Det røde hav.

Omkved

L/F Ja, dette er den natt, da lyset fra ildstøtten drev syndens mørke bort. Dette er den natt da alle som tror på Kristus, ble befrikket fra denne verdens laster og syndens mørke, da du gir dem nåde på nytt og fornyer dem i hellighet. Dette er den natt da Kristus brøt dødens lenker og seirende stod opp fra dødsriket. For det hadde aldri gagnet oss å bli født dersom vi ikke også var blitt gjenløst.

Omkved

L/F Å, hvor underfull er den godhet som du ærer oss med. Å, hvor grenseløs er din kjærlige miskunn, du som for å kjøpe trelen fri overgav Sønnen. Å, salige natt, som alene var verdig til å kjenne timen og stunden da Kristus stod opp fra de døde. Dette er natten som det står skrevet om: «Natten skal lyse som dagen, ja, mørket skal være som lyset».

Omkved

L/F Å, salige natt, som forener det himmelske med det jordiske, det guddommelige med det menneskelige. Derfor ber vi deg, Herre: La dette lys brenne uten opphør og drive bort mørket fra denne natt. La morgenstjernen finne det brennende, den stjernen som ikke kjenner nedgang, Kristus som er vendt tilbake fra de døde og lyser for menneskeslekten.

Omkved

L/F Derfor ber vi deg, Herre, at du i denne glederike påsketid vil gi fred til oss, ditt folk, og til alle dine tjenere. Styr og led oss, og bevar oss i din mektige varetekt, ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, han som med deg og Den Hellige Ånd lever og råder, én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

Omkved

II Ordets liturgi

L/ML: I denne natt reiste Gud Jesus Kristus opp fra de døde og førte liv og udødelighet frem i lyset. La oss høre hvordan Gud skapte alt ved sitt mektige ord; i tidlige tider frelste sitt folk og da tiden var moden sendte sin sønn, vår frelser.

3 Gammeltestamentlige lesninger

Det leses fra et utvalg tekster fra Det gamle testamente. Det bør leses minst to tekster, og 2 Mos 14 skal alltid være med. Etter hver tekstlesning kan om ønskelig bes en bønn, og det kan synges salmer eller bibelske salmer mellom hver lesning. Se tillegg for tekster.

4 Lovprisning – GLORIA

Under denne sangen tennes lyset i kirken. Menigheten kan slukke sine lys. Det kan ringes med kirkeklokkene.

5 Nytestamentlig lesning

Rom 6,3-11

6 Påskeevangeliet

Halleluja

Evangelielesningen innledes med et hallelujaomkved eller et salmevers med hallelujaomkved.

Det kan være evangelieprosesjon. Den som bærer boken kan ledsages av lysbærere.

Evangelielesning

Mark 16,1-8

Om ønskelig kan påskeevangeliet fra en av de andre evangelistene leses.

7 Preken – tekstmeditasjon

8 Salme etter preken

III Dåp – dåpspåminnelse

9 Innledning til dåp – dåpspåminnelse

Dersom det er dåp i gudstjenesten, følges ordning for dåp. Tekstlesningen under punkt 1) mottakelse til dåp samt punkt 2) dåpsalmen utelates. Handlingen har følgende innledning:

L: I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Kjære menighet, i denne påskenatt er vi blitt minnet om hvordan vi i dåpen fikk del i den frelse som Jesus har vunnet for oss.

Med takk og glede ...

10 Trosbekjennelse

L: Vi ble døpt til å leve vårt liv i forsakelse og tro og tjeneste for Gud og vår neste. La oss derfor med lovprisning og takk bekjenne forsakelsen og troen som lød ved vår dåp:

Forsakelsen

Den apostoliske trosbekjennelse

Dersom et ikke er dåp i gudstjenesten, leses de to innledningene sammenhengende ved døpefonten. Dåpspåminnelsen avsluttes deretter slik:

11 Bønn og lovprisning

L: Trofaste Gud, vi takker deg for dåpen og løftet om at Jesus er med oss alle våre dager. Bevar oss i troen på deg, så vi fortsatt kan vandre i lyset og nå det evige mål i ditt rike. Gud, hør vår bønn.

A: Amen

L: Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde! (1 Pet 1,3)

IV Nattverd

12 Salme

Under salmen tennes lysene på alteret, dersom de ikke er tent under Gloria. Alteret kan også dekkes her.

Her følger en av nattverdordningene for hovedgudstjenesten.

V Utgang

13 Velsignelse

L: La oss prise Herren!

A: Gud være lovet! Halleluja, halleluja, halleluja!

Eller

L: Ta imot velsignelsen

L: Herren velsigne deg og bevare deg ...

A: Amen, amen, amen

Det slås tre ganger tre slag med kirkeklokken

14 Salme

Under salmen tenner menigheten sine lys og følger prosesjonen ut av kirken. Gudstjenesten avsluttes foran kirken ved at liturg og menighet gjentar tre ganger:

L: Kristus er oppstanden!

A: Ja, han er sannelig oppstanden

Tekstlesninger til påskenatt

1. 1 Mos 1,1-2,4a

I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden.

2 Jorden var øde og tom, mørke lå over dypet, og Guds ånd svedde over vannet. 3 Da sa Gud: «Det skal bli lys!» Og det ble lys. 4 Gud så at lyset var godt, og Gud skilte lyset fra mørket. 5 Gud kalte lyset dag, og mørket kalte han natt. Og det ble kveld, og det ble morgen, første dag.

26 Gud sa: «La oss lage mennesker i vårt bilde, så de ligner oss! De skal råde over fiskene i havet og fuglene under himmelen, over feet og alle ville dyr og alt krypet som det kryr av på jorden.» 27 Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, som mann og kvinne skapte han dem. 28 Gud velsignet dem og sa til dem: «Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere! Dere skal råde over fiskene i havet og over fuglene under himmelen og over alle dyr som det kryr av på jorden.» 29 Og Gud sa: «Se, jeg gir dere alle planter som setter frø, alle som finnes på hele jorden, og alle trær som bærer frukt med frø i. Det skal dere ha å spise. 30 Og til alle dyr på jorden og til alle fugler under himmelen og til alt som kryper på jorden, alt som har livsånde i seg, gir jeg alle grønne planter å spise.» Og det ble slik. 31 Gud så på alt det han hadde gjort, og se, det var svært godt! Og det ble kveld, og det ble morgen, sjetten dag.

Så var himmelen og jorden fullført, med hele sin hær. 2 Den sjuende dagen fullførte Gud det arbeidet han hadde gjort, og den sjuende dagen hvilte han fra hele det arbeidet han hadde gjort.

Bønn

Evige Gud, du skapte himmel og jord,
og du formet mennesket i ditt bilde.
Vi takker deg for alt som blir til ved ditt ord.
Lær oss å ta vare på skaperverket,
så vi ikke vender oss bort fra din godhet.
Ved Jesus Kristus, vår Herre:

Amen

2. 1 Mos 7,1-5,11-8; 8,6-18; 9,8-13

Herren sa til Noah: «Gå inn i arken, du og hele din husstand! For du er den eneste jeg i denne tid har sett som er rettferdig for meg. 2 Av alle rene dyr skal du ta med deg sju par, hann og hunn sammen, og av alle dyr som ikke er rene, ett par, hann og hunn sammen, 3 av himmelens fugler på samme måte, sju par, hann og hunn, for å holde hver art på hele jorden i live. 4 For om sju dager vil jeg la det regne på jorden i førti dager og førti netter og utslette fra jorden alt som finnes, alt jeg har laget.» 5 Og Noah gjorde alt som Herren hadde pålagt ham.

17 Da kom storflommen over jorden i førti dager. Vannet steg og løftet arken, så den fløt opp fra jorden. 18 Vannet flommet og steg høyt over jorden, og arken drev omkring på vannet.

6 Da førti dager var gått, åpnet Noah luken han hadde laget på arken, 7 og sendte ut raven. Den fløy fram og tilbake til vannet hadde tørket bort fra jorden. 8 Så sendte han ut duen for å se om det var blitt mindre vann på jordoverflaten. 9 Men duen fant ikke noe sted hvor den kunne hvile foten, og vendte tilbake til ham i arken, for det sto vann over hele jorden. Han rakte ut hånden, grep duen og tok den inn til seg i arken. 10 Han ventet sju dager til og sendte så duen ut av arken igjen. 11 Duen kom til ham i kveldingen, og se, den hadde et friskt oljebblad i nebbet. Da skjønte Noah at det var blitt mindre vann på jorden. 12 Og han ventet sju dager til. Så sendte han ut duen, og da vendte den ikke tilbake til ham mer

15 Og Gud talte til Noah: 16 «Gå ut av arken, du og din kone og dine sønner og dine svigerdøtre sammen med deg! 17 Alle dyrene som er hos deg, alt levende, både fugler og fe og alt kryp som det kryr av på jorden, skal du ta med deg. De skal myldre på jorden og være fruktbare og bli mange.» 18 Så gikk Noah ut sammen med sine sønner og sin kone og sine svigerdøtre.

8 Så sa Gud til Noah og sønnene hans: 9 «Nå vil jeg opprette min pakt med dere og etterkommerne deres 10 og med hver levende skapning hos dere, både fugler og fe og alle ville dyr som er hos dere, alle som gikk ut av arken, alle dyr på jorden. 11 Jeg oppretter min pakt med dere: Aldri mer skal det skje at alt kjøtt og blod blir utryddet av vannet fra storflommen. Aldri mer skal en storflom komme for å ødelegge jorden.»

12 Og Gud sa:

«Dette tegnet setter jeg
for pakten mellom meg og dere
og hver levende skapning som er hos dere
i kommende slektsledd til alle tider:

13 Jeg setter buen min i skyene,
den skal være et tegn på pakten
mellom meg og jorden.

Bønn

Allmektige Gud, du stoppet flommens kilder
og satte regnbuen i skyene,
som tegn på pakten mellom deg og alt levende.
Vi takker deg for dine løfter som gjelder til alle tider,
og som gir oss framtid og håp.
Ved Jesus Kristus, vår Herre:

Amen

3. 2 Mos 14,1-4; 10-31 15,20-21

Herren sa til Moses: 2 «Si til israelittene at de skal snu om og slå leir foran Pi-Hahiot, mellom Migdol og havet! Foran Baal-Safon, midt imot byen, skal dere slå leir ved havet. 3 Så kommer farao til å si at israelittene har gått seg vill i landet, og at ørkenen har stengt dem inne. 4 Jeg vil gjøre faraos hjerte ubøyelig, så han setter etter dem. Da skal jeg vise min herlighet på farao og hele hans hær. Og egypterne skal kjenne at jeg er Herren.» Dette gjorde israelittene.

10 Da farao nærmet seg, så israelittene opp og fikk øye på egypterne som kom etter dem. De ble grepet av stor frykt og ropte til Herren. 11 De sa til Moses: «Fantes det ikke graver nok i Egypt siden du har ført oss ut i ørkenen for å dø? Hvorfor har du gjort dette mot oss? Hvorfor førte du oss ut av Egypt? 12 Var det ikke det vi sa til deg i Egypt: La oss få være i fred, vi vil arbeide for egypterne! Det er bedre for oss å arbeide for dem enn å dø i ørkenen.» 13 Da sa Moses til folket: «Vær ikke redde! Stå fast, så skal dere få se at Herren frelser dere i dag! For slik som dere ser egypterne i dag, skal dere aldri se dem mer. 14 Herren skal stride for dere, og dere skal være stille.»

15 Herren sa til Moses: «Hvorfor roper du til meg? Si til israelittene at de skal dra videre! 16 Du skal løfte staven din og rekke hånden ut over havet og kløve det, så israelittene kan gå tørrskodd tvers igjennom havet. 17 Se, jeg gjør egypterne harde, så de setter etter dem. Jeg skal vise min herlighet på farao og hele hans hær, på vognene og rytterne hans. 18 Egypterne skal kjenne at jeg er Herren når jeg viser min herlighet på farao og vognene og rytterne hans.»

19 Guds engel, som hadde gått foran Israels leir, byttet nå plass og gikk etter folket. Skysøylen som var foran dem, flyttet seg og stilte seg bak dem, 20 så den kom mellom egypternes leir og israelittenes leir. Og skyen kom med mørke, men den lyste likevel opp natten, så de ikke kom inn på hverandre hele natten. 21 Da rakte Moses hånden ut over havet, og Herren drev havet bort med en sterk østavind som blåste hele natten, så havet ble til tørt land. Vannet ble kløvd, 22 og israelittene gikk tørrskodd tvers igjennom havet. Vannet sto som en mur til høyre og venstre for dem. 23 Egypterne satte etter dem med alle faraos hester, vogner og ryttere og fulgte etter dem midt ut i havet. 24 Men ved morgenvakten så Herren ned på egypternes leir fra ildsøylen og skysøylen, og han skapte forvirring blant dem. 25 Han låste hjulene på vognene deres så det var tungt for dem å komme seg fram. Da sa egypterne: «La oss flykte fra israelittene! For Herren kjemper for dem mot egypterne.»

30 Den dagen frelste Herren Israel fra egypternes hånd. Israelittene så at egypterne lå døde på stranden. 31 Da de så det storverk Herren hadde gjort mot egypterne, fryktet folket Herren, og de trodde på Herren og på Moses, hans tjener.

20 Så tok Arons søster Mirjam, som var profet, en tromme i hånden, og alle kvinnene fulgte etter henne, slo på tromme og danset. 21 Mirjam sang i vekselsang med dem:

«Syng for Herren,
for han er høyt opphøyd,
hest og rytter kastet han i havet!»

Bønn

Gode Gud, vår kraft og styrke. Vi priser og opphøyer deg,
fordi du førte ditt folk ut fra slaveriet i Egypt
og ledet dem gjennom havet.
Takk for at du ved dåpens vann frir oss ut av dødens makt
og reiser oss opp til det nye livet
med Jesus Kristus, vår Herre.
Amen

4. Jes 55,1-11

Kom, alle tørste, kom til vannet!
Dere uten penger, kom og kjøp korn og spis!
Kom, kjøp korn uten penger,
vin og melk uten betaling!

2 Hvorfor bruke penger
på det som ikke er brød,
og arbeid på det som ikke metter?
Hør nå på meg,
så skal dere få spise det som godt er,
og fryde dere over fete retter.

3 Vend øret hit og kom til meg,
hør, så skal dere leve!
Jeg vil slutte en evig pakt med dere,
min godhet mot David står fast.

4 Se, til vitne for folkene satte jeg ham,
til fyrste og hersker over folkene.

5 Se, et folkeslag du ikke kjenner,
skal du kalle på,
et folkeslag som ikke kjenner deg,
skal løpe mot deg
for Herren din Guds skyld,
Israels Hellige, som gjør deg herlig.

6 Søk Herren mens han er å finne,
kall på ham når han er nær!

7 Den urettferdige skal vende seg bort fra sin vei,
ugjerningsmannen fra sine tanker,
og vende om til Herren, som vil vise barmhjertighet,
til vår Gud, for han er rik på tilgivelse.

8 For mine tanker er ikke deres tanker,
og deres veier er ikke mine veier,

sier Herren.

9 Som himmelen er høyt over jorden,
slik er mine veier høyt over deres veier
og mine tanker høyt over deres tanker.

10 For lik regn og snø
som faller fra himmelen
og ikke vender tilbake dit
før de har vannet jorden,
gjort den fruktbar og fått den til å spire,
gitt såkorn til den som skal så,
og brød til den som skal spise,

11 slik er mitt ord
som går ut av min munn:
Det vender ikke tomt tilbake til meg,
men gjør det jeg vil
og fullfører det jeg sender det til.

Bønn

Hellige Gud, vi kommer til deg med vår lengsel og tørst.

Du åpner din vei for alle folkeslag.

Vi takker deg for din barmhjertighet og tilgivelse
mot den som hører dine ord og vender seg til deg.

Ved Jesus Kristus, vår Herre:

Amen

5. Ordspr 8,1-8

Hør, Visdommen roper,
forstanden løfter sin røst.

2 Visdommen stiller seg på toppen av høydene,
ved veien, der stiene møtes.

3 Ved portene i byen,
der folk går inn, roper hun høyt:

4 Dere menn, jeg roper til dere,
min røst når ut til menneskene.

5 Lær klokskap, dere uerfarne,
få forstand i hjertet, dere dårer!

6 Hør, jeg taler om det som er edelt,

fra mine lepper kommer ærlige ord.

7 Min tunge taler sannhet,
mine lepper avskyr urett.

8 Hvert ord fra min munn taler om rettferd,
de er ikke svikefulle og falske.

Bønn

Rettferds Gud, din visdom roper ut mot menneskets dårskap.

Vi ber deg, la din hellige Ånd virke i oss,

så vi formes av din røst og vitner om din sannhet.

Ved Jesus Kristus, vår Herre:

Amen

6. Esek 36,24-28

Jeg henter dere fra folkeslagene, samler dere fra alle landene og fører dere hjem til deres eget land. 25 Jeg stenker rent vann på dere, så dere blir rene. Jeg renser dere for all urenhet og for alle avgudene. 26 Jeg gir dere et nytt hjerte, og en ny ånd gir jeg inni dere. Jeg tar steinhjertet ut av kroppen deres og gir dere et kjøtt hjerte i stedet. 27 Jeg gir min Ånd i dere og gjør at dere følger forskriftene mine, holder lovene mine og lever etter dem.

28 Da skal dere få bo i det landet jeg ga fedrene deres. Dere skal være mitt folk, og jeg skal være deres Gud

Bønn

Livets Gud, dine løfter varer fra slekt til slekt.

Fra alle folkeslag samler du dine barn.

Skap i oss et nytt hjerte og en ny Ånd,

så vi gjenkjenner din vilje

og tjener deg i kjærlighet.

Ved Jesus Kristus, vår Herre:

Amen

7. Esek 37,1-14

Herrens hånd kom over meg. Ved Herrens ånd førte han meg ut og satte meg ned i en dal som var full av knokler. 2 Han førte meg omkring blant dem. Se, det lå en stor mengde knokler utover dalen, og de var helt tørre. 3 Da sa han til meg: «Menneske, kan disse knoklene bli levende igjen?» Jeg svarte: «Min Herre og Gud, det vet bare du.» 4 Han sa: «Tal profetord over disse knoklene og si til dem: Tørre knokler, hør Herrens ord! 5 Så sier Herren Gud til disse knoklene: Se! Jeg lar det komme ånd i

dere, så dere blir levende. 6 Jeg fester sener på dere, legger på kjøtt, trekker hud over og gir dere åndedrett så dere blir levende. Da skal dere kjenne at jeg er Herren.»

7 Jeg talte profetord, slik jeg hadde fått påbud om. Se, jeg profeterte, og det begynte å buldre og skjelve. Knoklene la seg inn mot hverandre, knokkel mot knokkel. 8 Jeg så, og se! – det kom sener og kjøtt på dem, og hud ble trukket over. Men ånd manglet de. 9 Da sa han til meg: «Tal profetord til ånden! Menneske, tal profetisk og si til ånden: Så sier Herren Gud: Kom, ånd, fra de fire vindretninger og blås på disse drepte så de blir levende.»

10 Jeg talte profetord, slik han hadde befalt meg. Da kom det ånd i dem, så de ble levende. De reiste seg opp og sto på føttene. Det var en umåtelig stor hær.

11 Så sa han til meg: Menneske, disse knoklene er hele Israels folk. Hør hva de sier: «Våre knokler er tørket inn, vårt håp er knust. Det er ute med oss!» 12 Tal derfor profetord og si til dem: Så sier Herren Gud: Se, mitt folk, jeg åpner gravene deres og lar dere stige opp av grav. Så fører jeg dere til Israels land. 13 Mitt folk, dere skal kjenne at jeg er Herren når jeg åpner gravene deres og lar dere stige opp av grav! 14 Jeg gir dere min ånd så dere blir levende, og lar dere finne hvile i deres eget land. Da skal dere kjenne at jeg, Herren, har talt og satt det i verk, sier Herren.

Bønn

Gud, vårt håp i liv og død.
Styrk din kirke ved din hellige Ånd,
så den taler livets ord i dødens verden,
inntil du gir det tørre støvet ny kraft
og reiser oss opp på oppstandelsens dag.
Ved Jesus Kristus, vår Herre:

Amen

8. Rom 6,3-11

Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? 4 Vi ble begravet med ham da vi ble døpt med denne dåpen til døden. Og som Kristus ble reist opp fra de døde ved sin Fars herlighet, skal også vi vandre i et nytt liv. 5 Har vi vokst sammen med Kristus i en død som er lik hans, skal vi være ett med ham i en oppstandelse som er lik hans. 6 Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham, for at den kroppen som er underlagt synden, skulle tilintetgjøres og vi ikke lenger skulle være slaver under synden. 7 For den som er død, er befridd fra synden. 8 Er vi døde med Kristus, tror vi at vi også skal leve med ham. 9 Vi vet jo at når Kristus er oppreist fra de døde, så dør han ikke mer; døden har ikke lenger makt over ham. 10 For døden han døde, den døde han for synden, én gang for alle, men livet han lever, det lever han for Gud. 11 På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men som levende for Gud i Kristus Jesus.

9. Mark 16,1-8

Da sabbaten var over, kjøpte Maria Magdalena og Maria, Jakobs mor, og Salome velluktende oljer for å gå og salve ham. 2 Tidlig om morgenen den første dagen i uken kom de til graven da solen gikk opp. 3 De sa til hverandre: «Hvem skal vi få til å rulle bort steinen fra inngangen til graven?» 4 Men da de så opp, fikk de se at steinen var rullet fra. Den var meget stor. 5 Da de kom inn i graven, så de en ung mann sitte på høyre side, kledd i en hvit, lang kjortel, og de ble forferdet. 6 Men han sa til dem: «Vær ikke forferdet! Dere leter etter Jesus fra Nasaret, den korsfestede. Han er stått opp, han er ikke her. Se, der er stedet hvor de la ham! 7 Men gå og si til disiplene hans og til Peter: 'Han går i forveien for dere til Galilea. Der skal dere få se ham, slik som han sa dere.'» 8 Da gikk de ut og flyktet bort fra graven, skjelvende og ute av seg. De sa ikke et ord til noen, for de var redde.

Veiledning til tredagershøytiden – skjærtorsdag, langfredag og påskeaften/påskenatt

Tredagershøytiden

Fastetiden, som varer i 40 dager (minus søndagene) fra askeonsdag, munner ut i de tre siste dagene før påskedag; skjærtorsdag, langfredag og påskeaften/-natt. Disse kalles tradisjonelt De tre hellige dagene, på latin *Triduum Sacrum* eller *Triduum Paschale*. Disse tre dagene har i kirkelig tradisjon vært sett som en egen kirkeårstid, og gudstjenestene disse dagene utgjør en liturgisk helhet med en indre teologisk og dramaturgisk sammenheng.

Hele den stille uke har blikket vendt mot Jesu lidelse, død og oppstandelse. Dette strekker seg i én bevegelse gjennom de tre dagene. Gudstjenestene er bundet sammen ved at det som begynner skjærtorsdag ikke avsluttes før påskeropet lyder påskenatt: «Kristus er oppstanden!» Disse tre dagene er avhengig av hverandre for å utgjøre hele påskehistorien. Påskedag fødes ut av hele dette forløpet, fra fellesskapet ved nattverdmåltidet, via lidelse og korsfestelse til død og gravlegging. Påskens jubel henter slik sin kraft og kilde fra hele tredagershøytiden. Samtidig er pulsen i tredagershøytiden en puls fram og tilbake, slik som livet er. Lidelsen tar ikke slutt, men alt settes i spill i kraft av handlingen som skjer. Påskenatten proklamerer den oppstandne Kristus midt i en verden som lider, kjemper og venter på frihet. Tredagershøytiden er rammen om dette, og evangeliet er innholdet.

Dette kommer til uttrykk i gudstjenestene ved at de griper inn i hverandre og fremstår som en fortsettelse. Avslutningen på skjærtorsdag, med avdekkingen av alteret, forbereder og foregriper liturgien på langfredag. Innledningen neste dag er derfor svært enkel, og menigheten som går fra hverandre i mørke på langfredag, møtes også i mørke på påskenatt. Hverken skjærtorsdag eller langfredag har derfor en avsluttende velsignelse. Dette understreker det som er annerledes med disse dagene, men også at de tre dagene sees som en helhet. Dersom det er flere kirker i et sogn eller flere menigheter har felles gudstjenester, kan det vurderes å velge én kirke til hele tredagershøytiden, som eventuelt kan gå på omgang. Dette er likevel ingen forutsetning.

Mange steder vil det ikke være gudstjeneste alle de tre dagene. I slike tilfeller vil det for mange være mest naturlig å la gudstjenesten avsluttes på vanlig måte. Menigheten må selv ta stilling til i hvor stor grad gudstjenestene skal preges av tredagershøytiden, altså at hver gudstjeneste sees som en helhet.

Skjærtorsdag

Skjærtorsdag markerer feiringen av nattverdens innstiftelse. Det er blitt mest vanlig i Den norske kirke å feire denne messen om kvelden.

Skjærtorsdags *navn* kommer fra *skir/a=ren* og peker antagelig på da Jesus vasket disiplenes føtter. Nattverden kan også uttrykke en åndelig renselse.

Måltid

Der menighetsrådet gjør vedtak om det, kan man på skjærtorsdag inkludere en form for måltid i forkant av gudstjenesten. Det kan være ved et bord knyttet til selve nattverden, eller et fullt måltid i kirkerommet eller et tilstøtende rom. Måltidet kan godt inneholde forskjellige innslag for eksempel sanger og dikt. Hvor og hvordan man vil gjøre dette vil også avhenge av den enkeltes kirkes utforming. Måltidet bør avsluttes på en måte som gir en naturlig overgang til gudstjenesten.

Fotvasking

Der menighetsrådet gjør vedtak om det, kan fotvasking være et eget ledd under skjærtorsdagsgudstjenesten. Det anbefales at denne legges etter kunngjøringene. Den enkelte menighet tilpasser utførelsen ut fra lokale forhold, tradisjoner og ressurser.

Fotvasking kan gjennomføres som en dramatisering av teksten fra kap 13, v 1-15 i Johannesevangeliet. Det anbefales at denne teksten leses før handlingen utføres. Lesningen bør fordeles mellom tre personer, én som forteller handlingsforløpet, og to som ivaretar dialogen mellom Jesus og Peter.

Eksempel på gjennomføring

Fotvasking bør være avtalt med alle medvirkende på forhånd og alt praktisk forberedes godt før gudstjenesten. Handlingen kan utføres i stillhet eller ledsages av egnet vokal- eller instrumentalmusikk.

Medvirkende:

- Liturg og medliturg, som utfører fotvaskingen
- 4-5 personer fra menighet eller stab som blir vasket
- Tre tekstlesere fra de medvirkende eller fra andre i menigheten.

Utstyr:

- Stoler,
- Et lite bord,
- Et romslig linhåndkle, vaskefat og kanne med lunkent vann, gjerne tilsatt en godluktene olje.

Handlingen kan innledes med følgende eller liknende ord:

L: **vendt mot menigheten**: I denne natt, da Jesus Kristus feiret den første nattverden, bøyde han seg ned foran disiplene og vasket deres føtter. Han sa til dem: «Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre.» La oss minnes hvordan Jesus viste tjenersinn, omsorg og kjærlighet like til det siste.

Teksten fra Joh 13, 1-15 leses.

Handlingen kan avsluttes med følgende eller liknende ord

ML/L: **vendt mot menigheten**

Jesus sier: «Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre. Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre. Ved dette skal alle forstå at dere er mine disipler: at dere har kjærlighet til hverandre.» (Joh 13, 34-35).

Før gudstjenesten plasseres et riktig antall stoler i koret eller på et sted som er godt synlig for menigheten. Samtidig med at de medvirkende går frem til sine plasser, får liturgen hjelp av medliturgen til å knytte et romslig lindhåndkle som et forkle på albaen. Medliturgen henter et vaskefat og en kanne med lunket vann fra et sidebord.

Liturgen kneler foran den enkeltes føtter. Medliturgen setter vaskefatet på gulvet under foten som skal vaskes. Liturgen holder rundt foten mens medliturgen heller vann over. Liturgen tørker foten med et håndkle. Dette gjentas ved hver av de medvirkende.

Når handlingen skal avsluttes setter medliturgen vaskefat og kanne tilbake på sidebordet, og liturgen tar av seg forkledet og legger det til side. Deretter avsluttes handlingen og de medvirkende går tilbake til sine plasser.

Skriftemål

Synsbekjennelsen kan utvides med allment skriftemål i denne gudstjenesten.

Se Gudstjenestebok 1992 del 1, kap IV, s 259 ff.

Anbefalte elementer er Salme 51, 3-11 (veksellesning), Ordet om binde- og løsemakten (Joh 20, 22-23), Syndstilgivelse og absolusjon samt Avslutningsord (Fil 1,6).

Avdekking av alteret

Avdekkingen kan innledes med følgende eller liknende ord:

L/ML: Så kom Jesus sammen med disiplene til et sted som heter Getsemane, og han sa til dem: «Sett dere her mens jeg går dit bort og ber.» Han tok med seg Peter og de to Sebedeus-sønnene, og han ble grepet av sorg og gru. Da sa han til dem: «*Min sjel er tynget til døden av sorg. Bli her og våk med meg!*» (Matt 26, 36-38)

Deretter slokkes alterlysene. Der det er mulig dempes også elektriske lys.

Under avdekkingen kan det være vokal - eller instrumentalmusikk eller stillhet. De tjenestegjørende kan ta av seg stola/messehagel og gå ut med dette i sakristi eller annet tilstøtende rom.

Følgende liturgisk utstyr bæres ut:

- Prosesjonskors og prosesjonslys
- Liturgiske tekstiler på prekestol og lesepult
- Alterlys, blomster, Bibel, alterbok, nattverdutstyr

- Tekstiler på alter, prekestol og lesepult

Dersom tekstilene på alteret ikke eller vanskelig lar seg fjerne, kan det alternativt dekkes med et sort klede.

Kirkerommet kan være åpent en stund etter gudstjenesten for stillhet og bønn. Lys i lysglobe eller annet lystenningssted kan være tent, som symbol på fortsatt tilbedelse.

Langfredag

Gudstjenesten på langfredag er først og fremst preget av enkelhet, alvor og høytid.

Stillhet er en viktig bestanddel denne dagen, og en bør legge ekstra vekt på hvor og hvordan stillheten kan komme til uttrykk. Særlig i forkant og etterkant av gudstjenesten bør det opplyses om at kirken er stille for bønn og meditasjon. Ordningen gir anledning til både å spille et preludium og postludium, men disse kan gjerne erstattes av eller kombineres med stillhet. Der lokale forhold ligger til rette for det, kan man også følge tradisjonen med at orgelet tier denne dagen, slik at bare vokalmusikk høres.

Gudstjenesten har to hoveddeler; lesningen av lidelseshistorien og menighetens forbønn. Som en tredje hoveddel kan føyes til en meditasjon over korset.

Tekstlesning og forbønn

Sentrum i gudstjenesten er lesningen av lidelseshistorien. Det er tradisjon tilbake til middelalderen at denne leses ved en meget enkel dramatisering av teksten. Den blir da fordelt på tre tekstlesere. Evangelisten (E) leser alle beskrivende avsnitt i teksten, Kristus (K) leser Jesu replikker og «forsamlingen» (F) leser replikkene fra alle de andre som opptrer i teksten. Tekstene er også mulig å synge/messe.

Tekstleserne kan med fordel stå på forskjellige steder i koret eller foran i kirken. Hvert enkelt kirkerom er med å bestemme hvilken plassering som er god, og man bør i god tid på forhånd se på hvilken type plassering som kan egne seg. For eksempel kan evangelisten stå ved lesepulten, den som leser Jesu replikker foran alteret eller alterringen og den som leser øvrige replikker på motsatt side av evangelisten.

Helt fra oldkirken har en viktig side ved langfredagsgudstjenesten vært en omfattende forbønn for verden og alle dem som er i nød. I vår tradisjon har denne bønnen fått form av litaniet, på samme måte som i fastetiden. Litaniet følges gjennom fastetiden av fastekollekten, men på langfredag er det en mer aktualiserende bønn som setter Jesu lidelse og død i sammenheng med den nød vi erfarer i dagens verden. Det er også mulig å be en mer omfattende forbønn i forlengelsen av litaniet, som forberedes lokalt. En mer omfattende forbønn er i vår tid noen steder også satt inn i rammen om en lokal korsvandring, som kan følge på gudstjenesten i kirken.

Meditasjon over korset

I menigheter hvor man gjør vedtak om å ha en meditasjon ved korset, bør dette forberedes grundig på forhånd. Dette leddet kan legges mellom tekstlesninger og forbønn, alternativt etter forbønnen.

Menigheten bør fortrinnsvis ha laget til et stort kors som kan plasseres foran i koret, helst i en fot. Dersom det ikke kan reises opp, kan det alternativt legges mot alterringen, eller to medliturger kan holde det oppreist. Dersom en ikke har noe annet kors, kan prosesjonskorset brukes. I kirker der det finnes et større permanent krusifiks foran i kirken, kan også dette gjerne brukes.

Dersom korset er løst, kan det bæres inn i prosesjon. Liturgen går da ned til inngangen og møter korsbærerene. Så går de i prosesjon mot koret. Nær døren, midt i kirken og ved inngangen til koret stopper prosesjonen, og dialogen mellom liturg og menighet følger. Deretter blir korset plassert i koråpningen eller foran alterringen. En annen måte å begynne på er at korset står eller ligger øverst i koret fra begynnelsen av gudstjenesten. Det kan da gjerne være tildekket, og dialogen mellom prest og menighet kan følges av at korset blir avdekket. På hver side av korset kan det plasseres et lys.

Når korset er satt opp, kan menigheten inviteres til å meditere over det på ulikt vis. Man kan bli værende i benken i stille bønn, og det kan også legges til rette for at menigheten kan knele i benkene. De som ønsker det kan også gå opp til korset en på rekke og ved en enkel knebøy, gjøre korsets tegn eller på andre måter vise korset ærbødighet. Korset som er satt opp representerer Kristus som hang på det, og å vise korset ære er å tilbe ham.

Under korsmeditasjonen har det vært vanlig å fremføre ulike hymner. En salme som tradisjonelt synges i denne sammenheng er *Tunge lat din lovsong prisa* (N 2013 164). Det kan også synges for eksempel *Hill deg frelser* og forsoner (N 2013 173) eller andre passende salmer.

Påskenatt

Påskevigilien er den eldste kjente form for vigilie (våkenatt) som er kjent i kirken, og har røtter tilbake til det andre århundre. Store deler av Det gamle testamente ble da lest gjennom natten. Dåp av nye kristne fant også sted i denne gudstjenesten.

I vår tid er liturgien for våkegudstjenesten på påskeaften restaurert, og består nå av følgende hoveddeler:

1. Innledning med lysseremoni
2. Lesning av tekster fra det gamle testamente samt fra romerbrevet og evangeliet
3. Dåp eller påminnelse om dåp
4. Nattverdfeiring

Liturgien kan gjøres enkel eller mer omfattende etter hvilke ressurser og prioriteringer som finnes i menigheten. Den kan også feires både i en mer høytidelig eller mer uformell form. Dersom gudstjenesten for eksempel inngår i rammen av en påskeleir eller lignende, kan den innledende lysseremonien forenkles, og tekstlesningene kan ha form mer av en sammenhengende fortelling om Guds gjerninger. I så fall kan bønnene etter hver lesning kuttes. Det anbefales at gudstjenesten forberedes grundig, også med tanke på hvilke liturgiske valg som blir gjort.

Hvis det vedtas lokalt, kan det også brukes røkelse under gudstjenesten.

Tidspunktet for gudstjenesten er normalt rundt midnatt, det vil si at den vanligvis ikke bør starte tidligere enn kl. 23. Dersom en lokalt har spesielle grunner for det, kan det likevel vedtas at den begynner tidligere på kvelden, men helst ikke før mørkets frembrudd. Alternativt kan den begynne tidlig på morgenen, gjerne før soloppgang.

Innledende del – velsignelse av påskelyset

Det bør avgjøres lokalt hvordan gudstjenesten skal begynne. En enkel variant er at menigheten på forhånd er gått inn i den mørklagte kirken. Lyset kan så tennes i våpenhuset eller nederst i kirken, slik det er foreskrevet. Alternativt kan menigheten samles foran kirken og begynne gudstjenesten der. Alle bør på forhånd få utdelt et lys. Dette tennes fra påskelyset under prosesjonen inn.

Om ønskelig kan påskelyset tennes fra *Den nye ild*. Et lite bål, som er tent i en bålpanne, eller eventuelt et annet lys, kan tennes utenfor eller nederst i kirken. Liturgen begynner med en kort hilsen og en bønn over ilden. Det kan gjøres med følgende eller lignende ord:

L: Kjære menighet, i denne påskenatt, da Jesus Kristus gikk over fra døden til livet, innbys vi, sammen med kristne over hele verden, til å møtes for å våke og be. Vi skal bli minnet om Guds gjerninger og feire det store mysteriet at kjærligheten er sterkere enn døden.

La oss be:

Gud, du gav ved din Sønn alle som tror en hellig ild. Vi ber deg, forny oss i denne hellige natt og la din kjærlighets ild flamme opp i oss, tent av glede og håp fra ditt himmelske lys, i denne natt, i dagen som kommer og i all evighet.

M: Amen.

Vigilien – tekstlesningene

En viktig del av gudstjenesten er lesningen av sentrale tekster som forteller fra frelseshistorien. Tekstene fra 1 Mos 1 og 2 Mos 14 skal normalt alltid leses. I tillegg kan man velge en eller flere, i alt inntil sju tekster. De kan leses på en enkel måte, som en form for fortsettelsesfortelling, eller i en mer høytidelig versjon, der det blir bedt en bønn etter hver tekst. Det bør helst være flere tekstlesere, slik at fortellingen får flere stemmer.

I tillegg kommer epistelteksten fra Rom 6 og evangelieteksten. Ved inngangen til epistelen tennes lyset i kirken, og menigheten slukker sine lys.

Dåp og dåpspåminnelse

Dåpen er et viktig fokus i påskenattsgudstjenesten. Mange steder er det vanlig å ha dåp av voksne, spesielt konfirmanter i denne gudstjenesten. Dåpen skjer da etter ordning for dåp i hovedgudstjenesten, med de tilpasningene som er gitt i ordningen for påskenatt.

Dersom det ikke er dåp, fungerer leddet som en påminnelse om dåpen som deltakelse i Kristi oppstandelse og inngang til påskeleden.

Nattverd

Nattverdfeiringen foregår på vanlig måte.

Ved inngangen til nattverdfeiringen kan alterlysene tennes, hvis det ikke har skjedd under Gloria. Dersom det er bestemt lokalt, kan også alteret dekkes, som en motsats til avdekkingen av alteret på skjærtorsdag. Duk(er) blir lagt på plass, deretter lys og blomster og til slutt nattverdkar samt brød og vin. Hvis en velger denne varianten, er det viktig å øve på forhånd.

Utsendelse

Den vanlige måten å avslutte gudstjenesten er at menigheten går syngende sammen ut i prosesjon. Lysene, som ble slukket etter lesningene, blir tent på ny fra påskelyset, og menigheten følger på prosesjonskorset. Når alle er kommet ut, avsluttes gudstjenesten med påkehilsenen. Der forholdene ligger til rette for det, kan man også velge å la prosesjonen gå en runde rundt hele kirken før den avsluttes foran inngangen.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	18/01713-17	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
35/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021

Eventuelt 08.04.21

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Skriv inn teksten her.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04887-37	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
36/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021

Referatsaker 08.04.21

Vedlegg:

Svar på høringsnotat vedrørende ordning for fortsatt tilsetting etter fylte 70 år fra Agder og Telemark bispedømmeråd

Årsrapport 2020 Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd

Saksorientering

1. Svar på høringsnotat vedr ordning for fortsatt tilsetting etter fylte 70 år fra Agder og Telemark bispedømmeråd
2. Årsrapport 2020 Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Årsrapport

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd

2020

Konfirmasjon utenfor Tveit kirke. Foto: Trygve E. Tønnesen

DEN NORSKE KIRKE
Agder og Telemark bispedømme

Innhold

I Leders beretning	4
Måloppnåelse og vurderinger.....	4
Ressursutnyttelse	4
Utviklingstrekk og endringer som følge av koronapandemien.....	4
II. Introduksjon til bispedømme og hovedtall	5
Organisering	5
Formål.....	5
Om rapporten	5
B Utvalgte volumtall	10
C Nøkkeltall for årsregnskapet.....	10
III Årets aktiviteter og resultater	11
A - Sammenheng resultater, måloppnåelse og ressursbruk.....	12
B 1.1 Gudstjenestelivet blomstrer	12
B 1.2 Flere velger kirkelig vigsel.....	13
B 1.3 Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe.....	13
B 1.4 Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet	14
B 2.1 Flere søker dåp og trosopplæring.....	14
B 2.2 Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil.....	15
B 2.3 Oppslutning om konfirmasjon holdes oppe	16
B 3.1 Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangementer	17
B 3.2 Flere åpne kirker	18
B 4.1.1 Flere menigheter med diakonal betjening	19
B 4.1.2 Inkluderende kirkeliv	19
B 4.2 Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge.....	21
B 4.3 Arbeid med religionsdialog styrkes.....	21
B 4.4. Kirkens digitale nærvær øker.....	22
B 4.5 Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom.....	22
B 4.6 Samarbeid Kirke - skole styrkes	23
B 4.7 Misjon. Antall misjonsavtaler, møtepunkt med organisasjonsliv etc	23
B 5.1 Rekruttering til vigslede stillinger styrkes.....	24
B 5.2 Flere engasjerer seg i frivillig tjeneste i kirken, inkludert givertjeneste prosjektet.....	26
B 5.3 Kirkelige medarbeidere trives i jobben.....	27
B 5.4 Tilbud til unge i menigheten styrkes.....	28
B 6.1 Oppslutning om kirkevalg opprettholdes	29
B 6.2 Reduksjon i administrative kostnader	29
C Kort om Biskopens virksomhet.....	30
IV Styling og kontroll i virksomheten	31

A HMS/Arbeidsmiljø	31
B Likestilling	31
C Vurdering av mislighetsrisiko.....	32
V Vurdering av fremtidsutsikter	33
VI - Årsregnskap	34
Ledelseskommentare til årsregnskapet 2020.....	34
Regnskapsrapportering.....	35
Budsjettgruppe 1A.....	35
Budsjettgruppe 1B og andre tilskudd	35
Særskilt om OVF-tilskuddet	36

I Leders beretning

Måloppnåelse og vurderinger

Bispedømmets overordnede målsetting er å være en lokal forankret folkekirke i alle lokalsamfunn i Agder og Telemark. I alle sokn skal det avholdes gudstjenester og kirkelige handlinger og det kristelig liv næres og styrkes. Gudstjenesteliv, trosopplæring, samfunnsengasjement og rekruttering er strategiske målområder.

Ressursutnyttelse

Effektivisering av merkantile funksjoner som økonomi og arkiv fikk effekt fra 2020. Gledelig er det da å se at de grep som ble gjort har gitt en innsparing som så pløyes tilbake til kirkelig aktivitet i form av økt satsning på diakoni. Forhåpentligvis vil de grep som er tatt også bidra til å sikre en stabil økonomi for prestedtjeneste framover. For Agder og Telemark bispedømme gav også dette mulighet for å tilsette 3,5 nye årsverk knyttet til fengselsprestedtjeneste i nye Agder fengsel. Samtidig er det startet et arbeid med å tilpasse driften til nye rammer som følge av ny fordelingsnøkkel for prestedtjenesten. Årets rapport skiller seg fra tidligere år på grunn av pandemien. Samtidig vurderer vi at kirken har kommet seg ganske godt gjennom krisen.

Utviklingstrekk og endringer som følge av koronapandemien

Det blir spennende å se hva vi tar med oss av erfaringer vi har gjort så langt under pandemien. Men kirken er ikke den samme som før pandemien traff oss. Erfaringene fra 2020 har vist:

- Behov for flere egne dåpsgudstjenester utenom hovedgudstjenesten. Egne dåpsgudstjenester er trolig kommet for å bli i en eller annen form. Dette er en mulighet som har fått mye positiv tilbakemelding fra de som har fått tilbud om slik dåpsgudstjeneste.
- Nyten av samarbeid mellom de to arbeidslinjene. Fokus på koordinering av kirken i bispedømmet også som samlet trossamfunn på tvers av arbeidsgiverlinjene. Behovet for tydelig og avklart ledelse i krevende tider med usikkerhet og uforutsigbarhet
- Den digitale muligheten for å gjennomføre møter, men også begrensingene. Vi tror vi vil få to typer møter: Korte digitale møter til enkle saker. Lengre møter for å drøfte de lange linjene, prosess og kreativitet
- Forkynnelse på nett. Her har vi sett mulighetene, men også at vi har en vei å gå i å takle det digitale formatet. Det er en digital tretthet blant mange medarbeider og menigheter
- Behovet for å lage samlinger og arbeidsformer som lar seg gjennomføre i mindre skala og ikke forutsetter storsamlingene: smågrupper, givertjeneste med videre.
- Diakonien betydning har kommet tydelig frem.

Vi vil også benytte anledningen til å takke alle ansatte for jobben som er lagt ned i et år preget av pandemi, og det gode arbeidet som er gjort under svært krevende omstendigheter.

Stein Reinertsen
Biskop i Agder og Telemark bispedømme

Kai Steffen Østensen
Leder i Agder og Telemark bispedømmeråd.

II. Introduksjon til bispedømme og hovedtall

Organisering

Fra 1. januar 2017 ble rettssubjektet Den norske kirke opprettet og de nasjonale og regionale organer i Den norske kirke overført fra Staten til det nye rettssubjektet.

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd er fra samme tidspunkt en del av rettssubjektet Dnk.

Agder og Telemark bispedømme er ett av i alt 11 bispedømmer i Dnk. Biskopen har tilsynsmyndighet i bispedømmet og leder prestetjenesten. Bispedømmerådet er et demokratisk valgt organ på 10 medlemmer som utfører oppgaver pålagt i lov og forskrifter og utgjør, sammen med øvrige bispedømmeråd, Kirkemøtet.

Bispedømmet var i 2020 inndelt i 9 prostier. Dette er en reduksjon på ett prosti fra 2019, hovedsakelig som konsekvens av naturlig reorganisering etter kommunesammenslåinger.

Bispedømmerådet og biskop har felles administrasjon bestående av ca. 15 årsverk ledet av stiftsdirektør Aslak Wegge.

Formål

Virksomhetenes formål er forankret i Kirkelovens bestemmelse om å «ha sin oppmerksomhet på alt som kan bli gjort for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene» og de mål som Kirkemøtet har vedtatt for Den norske kirke og som kommer til uttrykk gjennom Visjonsdokumentet «Mer himmel på jorda» og gjennom tildelingsbrev og styringsdokumenter for øvrig fra Kirkerådet.

Agder og Telemark bispedømmeråd har gjort vedtak om at visjonsdokumentet «Mer himmel på jorda» skal gjelde som visjonsdokument for bispedømmet.

I virksomhetsplan for 2020-21 er strategiske mål formulert slik:

- Gudstjenestelivet blomstrer
- Flere søker dåp og trosopplæring
- Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet
- Folkekirken engasjerer seg i samfunnet
- Flere finner sin plass i kirkelig arbeid
- Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon

Prestetjenestens formål er at alle menigheter og lokalsamfunn skal være betjent med «Ord og sakrament», gjennom gudstjenester, kirkelige handlinger, sjelesorg, undervisning og annet som kan styrke og nære det kristelige liv.

Om rapporten

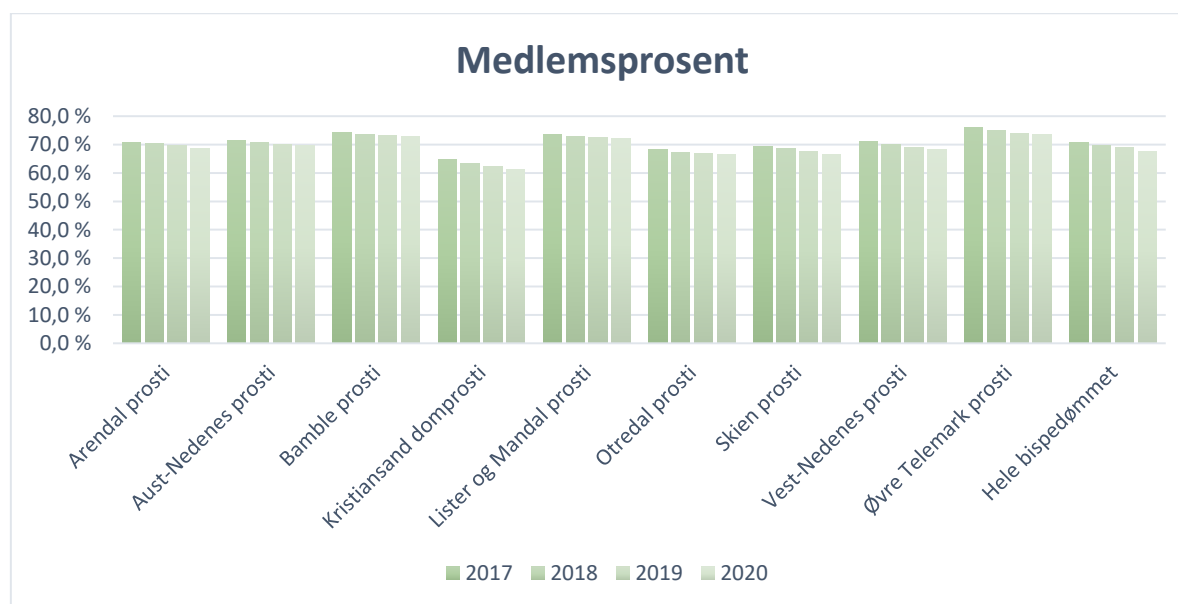
Årets rapport er basert på tall fra menighetenes rapportering til SSB, medlemsregisteret, og interne kirkelige rapporteringer og tallmateriale. Nytt for 2020 er at Rambøll ble bedt om å innhente tallmateriale på aktivitet ute i menighetene som ikke fanges opp av de vanlige måleparameterne i statistikken. Da med tanke på alternativ aktivitet som følge av koronapandemien. Dette refereres i det videre dokumentet som «Rambøll rapporten» .

A Nøkkeltall per prosti og bispedømme totalt

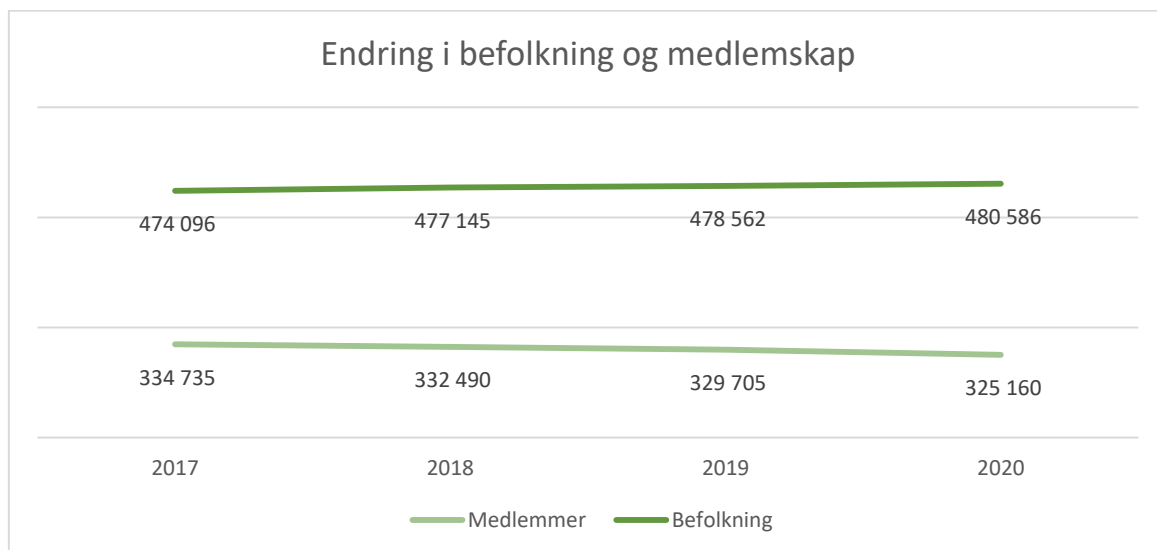
Tabell 2.1

Sammenstilling	Medlemmer og tilhørige			
	2017	2018	2019	2020
Prosti				
Arendal prosti	35 588	35 519	35 299	35 040
Aust-Nedenes prosti	13 868	13 721	13 509	13 393
Bamble prosti	21 463	21 166	20 920	20 755
Kristiansand domprosti	69 342	69 221	68 837	68 344
Lister og Mandal prosti	45 379	44 973	44 694	44 364
Otredal prosti	16 185	16 038	15 966	15 906
Skien prosti	64 358	63 708	63 090	62 431
Vest-Nedenes prosti	27 404	27 339	27 227	27 247
Øvre Telemark prosti	39 131	38 787	38 144	37 680
Totalsum	334 735	332 490	329 705	325 160

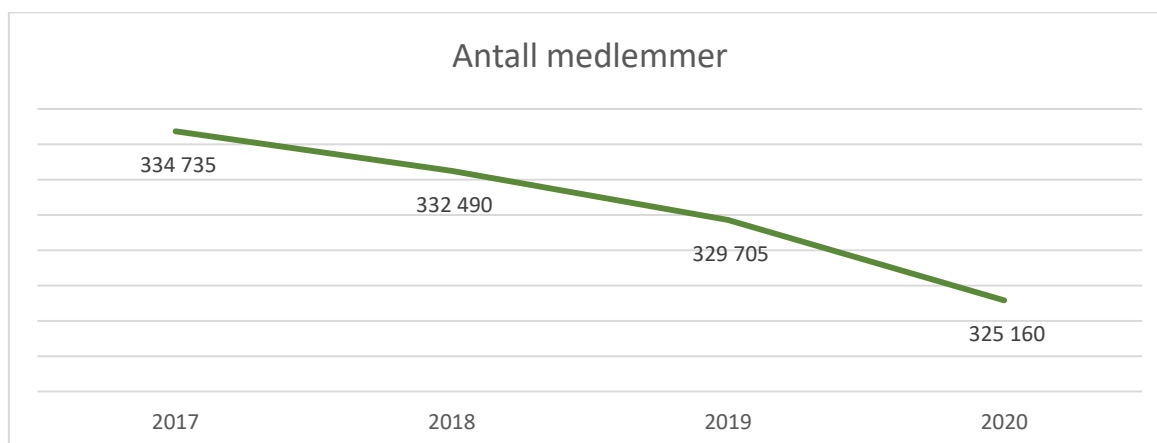
Graf 2.1 Medlemsprosent prostivis

Graf 2.2 medlemstall hele bispedømmet

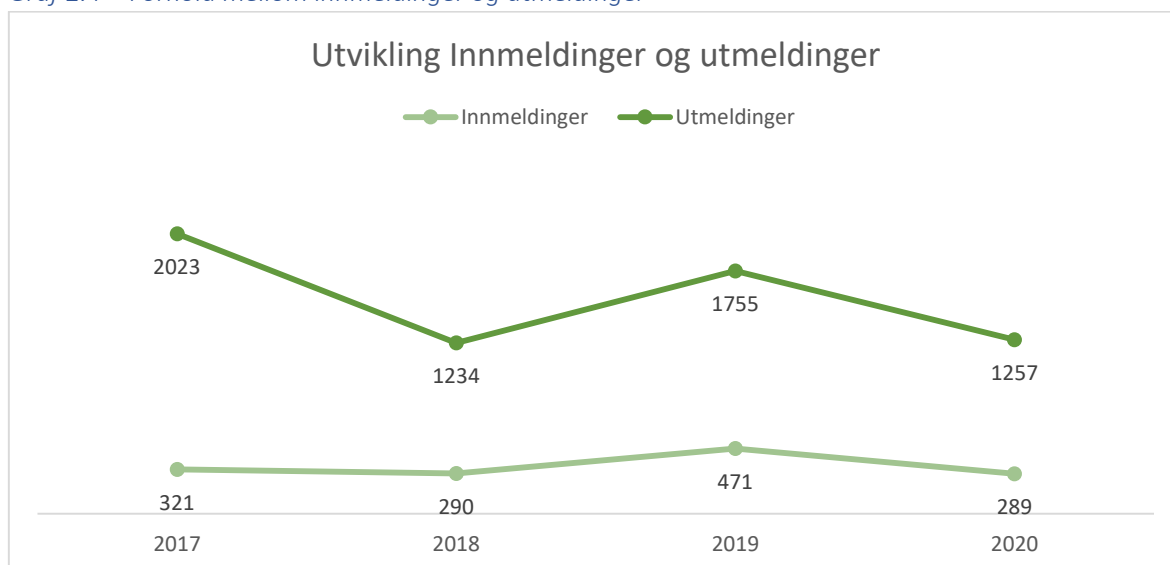
Graf 2.3 – Medlemstallets i bispedømmet faller jevnt

Tabell 2.2 – Innmeldinger og utmeldinger de fire siste år

	2017	2018	2019	2020
Innmeldinger	321	290	471	289
Utmeldinger	2023	1234	1755	1257

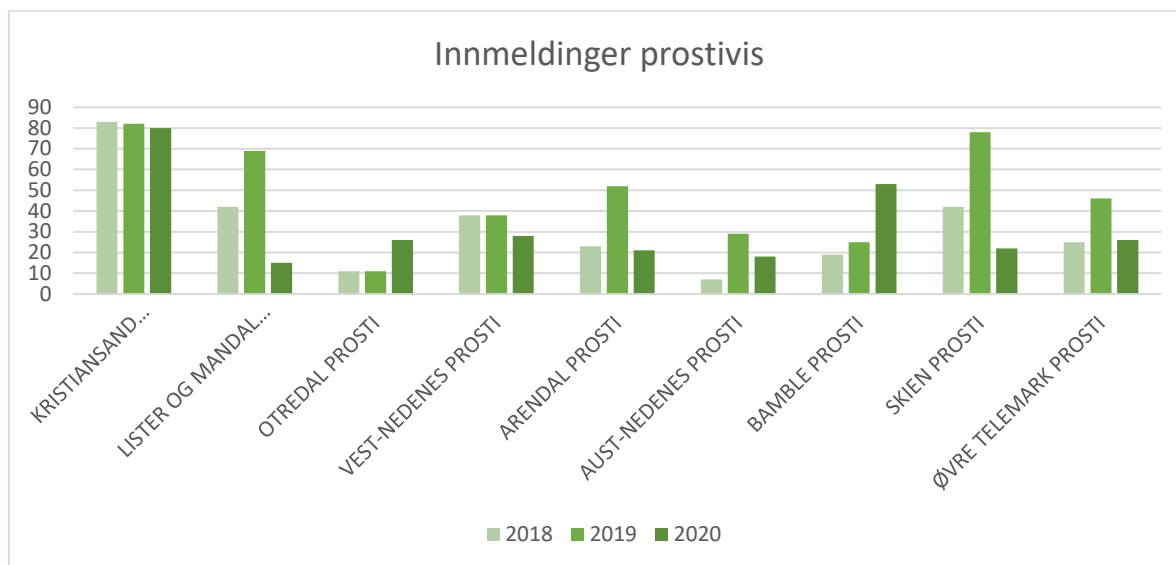
Graf 2.4 – Forhold mellom innmeldinger og utmeldinger

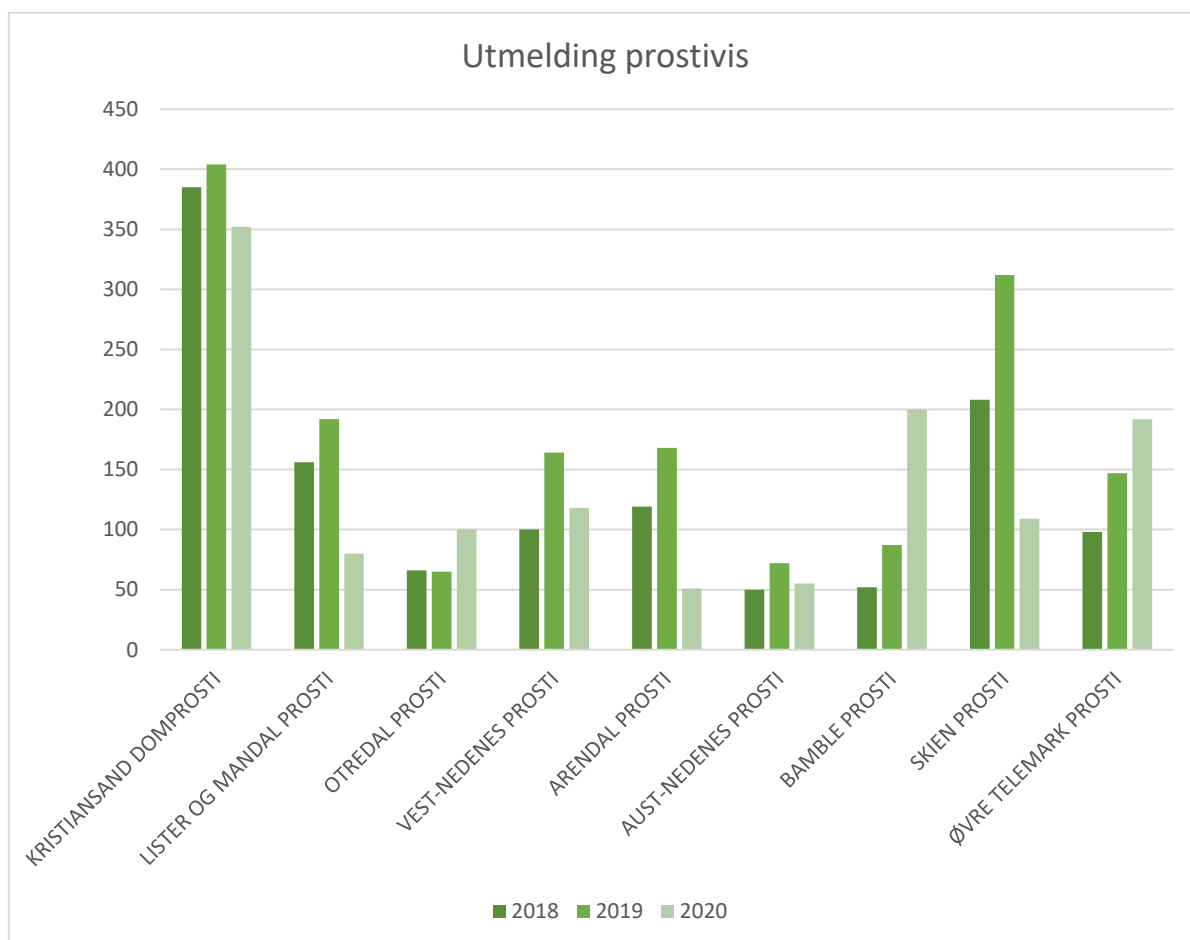
Tabell 2.3 Innmeldinger og utmeldinger prostivis

Innmeldinger og utmeldinger prostivis	Innmeldinger			Utmeldinger		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
KRISTIANSAND DOMPROSTI	83	82	80	385	404	352
LISTER OG MANDAL PROSTI	42	69	15	156	192	80
OTREDAL PROSTI	11	11	26	66	65	100
VEST-NEDENES PROSTI	38	38	28	100	164	118
ARENDAL PROSTI	23	52	21	119	168	51
AUST-NEDENES PROSTI	7	29	18	50	72	55
BAMBLE PROSTI	19	25	53	52	87	200
SKIEN PROSTI	42	78	22	208	312	109
ØVRE TELEMARKE PROSTI	25	46	26	98	147	192
<i>HELE BISPEDØMMET</i>	290	430	289	1 234	1 611	1 257

Graf 2.5 Innmeldinger prostivis

Graf 2.6 Utmeldinger prostivis

B Utvalgte volumtall

Tabell 2.4 – Døpte, konfirmerte, kirkelige vigslar, kirkelig gravferd, antall gudstjenester og antall gudstjenestedeltakere 2015 – 2020.

Agder og Telemark	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antall døpte	3 172	2 964	2 798	2 526	2 541	2 103
Antall konfirmerte	3 650	3 494	3 048	3 162	3 110	2 761
Antall kirkelige vigslar	858	800	810	748	690	540
Antall kirkelige gravferd	3 636	3 533	3 539	3 505	3 424	3 169
Ant gudstj. Totalt	6 817	6 648	6 505	6 393	6 484	5 189
Samlet antall gudstj. Deltakere tot	689 566	666 995	639 168	601 988	612 200	281 911
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse (Søndager, hellidager og andre gudstjenester)	101	100	98	95	96	54

C Nøkkeltall for årsregnskapet

Nøkkeltall for årsregnskapet	2018	2019	2020
Antall årsverk	142,9	140,73	143,63
- herav prestatjetjeneste	126,5	125,3	129,2
Samlet tildeling budsjettgruppe 1A	118 294	121 181	121 927
Netto driftskostnader	118 422	121 119	117 905
Lønnsandel av driftskostnader	91,9 %	91,8 %	93,8 %
Andel lønn brukt i prestatjetjenesten	82,4 %	82,8 %	85,5 %
Lønnskostnader pr årsverk	762	790	770

Tall som gjelder prestatjetjenesten er inkl. biskopen.

Lønnsandel og lønnskostnader er inkl. andre personalkostnader (kontogruppe 59*).

Det er i 2020 foretatt en ny beregning av nøkkeltallene for 2018 og 2019 slik at tallene er mer sammenlignbare.

Driftsutgifter inkluderer refusjon/tilskudd for samarbeidsstillinger. For 2019 og 2020 er antall årsverk justert med henholdsvis 4,2 og 4 for eksternt finansierte stillinger. Driftsutgiftene i 2018 inkluderer refusjon for samarbeidsstillinger, men er usikker på om antall årsverk i 2018 er justert. Lønnskostnad pr årsverk i 2018 er derfor ikke sammenlignbar med tallene for 2019 og 2020.

I tildelingen for 2020 er det tatt med kr 3 500 000 i bevilgning til fengselsprester.

III Årets aktiviteter og resultater

Omtale av bispedømmets samlede aktiviteter

Gudstjeneste deltakelse var ved inngangen til året et av hovedfokusene. I 2019 snudde tidligere års nedgang i gudstjenesteoppslutningen i Agder og Telemark bispedømme og man så en økning både på søn -og helligdager og samlet. Tallene for 2020 blir veldig spesielle fordi pandemien førte til at kirken fra midten av mars ikke kunne ha fysiske besøk, men måtte legge om sine aktiviteter til å være en kirke på nett. I Agder og Telemark oppfordret vi prostiene til å samarbeide om digitale gudstjenester og arrangementer. Det var mye kreativitet rundt om i prostiene og menighetene som for eksempel:

- Drive in gudstjenester (særlig i påsken) flere steder, den største på NAF's øvingsbane på Geiteryggen.
- Morgensamlinger for de minste ble tatt opp på Flekkerøy og publisert på Dnk's facebook side.
- Take away påskemåltid i Lillesand Skjærtorsdag i samarbeid med Hotel Norge og Lillesand menighet hvor deltakerne sammen med påskelammet fikk utdelt hefte med tekster og bønner, samt musikk på egen spilleliste på Spotify.
- Masse trosopplæringstiltak på nett.

Fokus på dåp fortsatte i 2020 og 12. januar var det fokus på dåp i samtlige kirker hvor også et brev om dåp fra biskopene ble lest opp.

2020 var også året hvor Agder fengsel åpnet nye avdelinger i Mandal og Froland, samt utvidet på Evje. Fire fengselsprester (3,5 årsverk) ble ansatt til å betjene disse.

Gamingpresten – en ny Youtube kanal ble startet som et samarbeid mellom Den norske kirke v/Agder og Telemark bispedømme og Damaris.

Agder og Telemark bispedømme tok initiativ til å starte aksjonen «Sammen som kirke i hele verden», mange andre bispedømmer deltok også etter hvert i denne aksjonen for søsterkirken gjennom SMM organisasjonen. I Agder og Telemark deltok 45 menigheter og det ble samlet inn nesten 1 mill. kroner. Mye positivt engasjement og kreativitet for kristne søsken verden over som er rammet av korona epidemien vel så hardt som oss.

Det er ikke vigslet noen nye kirker i 2020, men Vennesla nye kirke ble godkjent av departementet, og det er den siste godkjennelsen fra departementet, etter hvert er det Kirkerådet som skal godkjenne nye kirkebygg.

Det ble tatt initiativ til å lage flere webinarer for å støtte de lokale menighetene, følgende emner ble tatt opp:

- Frivillighet
- Helhetlig og effektiv kommunikasjon
- Informasjonsmaterieill i trosopplæringen
- Film for begynnere.

A - Sammenheng resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Selv om satsingen «Gudstjenesten i 100» hvor målet var å komme opp i 100 deltakere per gudstjeneste ikke ble en realitet i 2020, er vi likevel imponert og stolt av all den kreativiteten og de aktiviteter som man lokalt fikk til på kort tid når man ikke kunne ha fysiske samlinger i kirken etter 12. mars. I Rambøll rapporten er det for Agder og Telemark rapportert inn mer enn 5000 aktiviteter som har engasjert mer enn 700 000 deltakere. Kun 3 % av de som svarte på undersøkelsen for første halvår oppga at de IKKE hadde gjennomført digitale arrangementer.

B 1.1 Gudstjenestelivet blomstrer

Vekst i antall deltakere pr gudstjeneste på søn og helligdager

Tabell: Prostivis fysisk deltakelse på gudstjenester (Søndag og helligdag). Digital deltakelse ikke medregnet i tabellen.

Prosti / årstall	Gjennomsnittlig antall deltakere		
	2018	2019	2020
KRISTIANSAND DOMPROSTI	141,5	145,8	78,5
LISTER OG MANDAL PROSTI	106,1	105,0	61,2
OTREDAL PROSTI	85,1	81,0	46,7
VEST-NEDENES PROSTI	114,6	109,8	63,9
ARENDAL PROSTI	94,1	95,1	55,9
AUST-NEDENES PROSTI	65,4	66,5	42,4
BAMBLE PROSTI	88,1	82,1	44,3
SKIEN PROSTI	78,3	83,2	43,7
ØVRE TELEMARK PROSTI	62,8	65,0	40,3
SNITT FOR HELE BISPEDØMMET	95,2	95,9	55,3

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Grunnet pandemien og manglende mulighet for gudstjenester med fysisk tilstedeværelse er vi langt fra å nå målet om 100 deltakere per gudstjeneste i snitt. Spesielt utfordrende ble det når høytidene som påske og jul som ble spesielt rammet gjennom at det ikke kunne være fysiske gudstjenester i påsken og maks 50 på gudstjenester i julen. Mange menigheter valgte alternative gudstjenesteformer i julen. Manglende familiegudstjenester, f. eks lys-våken gudstjeneste som samler mange familie medlemmer og ikke minst konfirmasjonsgudstjenester trekker snitt tallet ned. Det samme er tilfelle med separate dåpsgudstjenester som telles som egne gudstjenester.

Agder og Telemark bispedømmekontor og biskop var tidlig etter nedstengning i mars 2020 ute og oppfordret prostiene til å initiere samarbeid mellom ulike sokn. tillegg til fysiske gudstjenester i kirken rapporteres det gjennom Rambøll rapportene om totalt 408 digitale gudstjenester med totalt 156 566 deltakere, noe som innebærer et snitt på 384 deltakere per arrangement.

Det er også i første halvår etter nedstengningen rapportert om 109 gudstjenester på alternative lokasjoner med totalt 38 314 deltakere, dvs. snitt på 351. Det har blant annet vært gjennomført flere større Drive In gudstjenester.

Det er også gjennomført digitalt publisering av preken/andakt bønn totalt 1102 ganger med totalt 256 648 deltakere som gir et snitt på 233 deltakere.

Tiltak

Målet om å komme opp i snitt 100 deltakere per gudstjeneste står fortsatt fast, men det er ikke sannsynlig å nå dette målet heller i 2021 i og med at kirkene i januar og februar i praksis er stengt for fysiske gudstjenester. Hvordan det blir videre vites ikke per nå.

Det har fra kirkens side vært løpende dialog med myndighetene i forhold til å se på hvordan man skal definere seter/benker i forhold til det antallet mennesker som tillates samlet i de ulike kirkebyggene innenfor de til enhver tid gjeldende smitteverntreglene. Dagens makstall begrenser selvsagt antallet.

Vi må fortsatt satse på digitale former for kommunikasjon, fortsatt satsing på «kirken på nett» og håpe at dette også kan gjøre at når vi igjen kan samles fysisk, så har vi god kommunikasjon og kan bedre informere om gudstjenestene. Det er ønskelig med økt fokus på å nå unge og barnefamilier. Vi vil også følge opp revisjonen av lokale grunnordninger for gudstjenesten, blant annet gjennom prostivise kurs om mulig.

B 1.2 Flere velger kirkelig vigsel

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Antall kirkelige vigslar</i>	810	748	690	540

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Det er en betydelig nedgang i antall kirkelige vigslar i 2020. Nedgangen fra året før er også større enn fra tidligere år, og som forventet da mange vigslar ble avlyst eller skjøvet fram i tid.

Det er noen som har meldt at de velger å gifte seg under pandemien når det ikke var anledning til å ha så mange gjester.

Tiltak

Relasjoner lokalt mellom befolkning og kirken er kanskje den viktigste grunnen til at folk velger kirkelig vielse. Dette relasjonsarbeidet må fortsette. Enkle digitale løsninger for å melde vigsel er også en forutsetning som vi må jobbe videre med.

B 1.3 Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Antall kirkelige gravferder</i>	3539	3505	3424	3169

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Det er en svak nedgang i antall kirkelige gravferder, men det er vanskelig å si om dette skyldes en nedgang i dødstallene for 2020 eller om det er færre som velger en kirkelig gravferd vites ikke. Generelt er oppslutningen om kirkelig gravferd høy i bispedømmet.

Tidlig i pandemien ble det rundt om i menighetene rapportert om en nedgang i antall gravferder. Antallsbegrensningen på 50 deltakere fører til at man oftere kun har nærmeste familie og eventuelt spesielt inviterte til stede i gravferden.

Tiltak

Den norske kirke har stor troverdighet i befolkningen og i møte med pårørende. Folkekirkens plass i lokalsamfunnet må hele tiden tydeliggjøres gjennom gode relasjoner lokalt. Bispedømmet vil fokusere på relasjonsbygging og synlighet i lokalmiljøet.

B 1.4 Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

Måloppnåelse og vurderingen av utviklingen

Kirkerådet har utarbeidet ressursmaterieell til gjennomføringer og med ideer og forslag til markering av samenes nasjonaldag 6. februar. Fra bispedømmekontoret gis det råd om markering i gudstjenesten på søndagen i tilknytning til 6. februar, og i god tid sendes det ut materieell til alle menighetene. I 2020 har domprostiet markert samenes nasjonaldag i en av soknets kirker, med til sammen 225 deltakere.

Tiltak

Det arbeides videre med å informere, og gi råd om markering av samisk språk i gudstjenestelivet, både generelt og spesielt i forbindelse med samenes nasjonaldag 6. februar.

B 2.1 Flere søker dåp og trosopplæring

2.1 Oppslutningen om dåp holdes opp

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Antall døpte</i>	2798	2526	2541	2103

Andel døpte av fødte 2020:

Prosti	Døpte¹	Årskull²	Dåpsprosent	Dåpsprosent 2019
Arendal prosti	220	454	48,5%	60%
Aust-Nedenes prosti	81	142	57,0%	59%
Bamble prosti	127	239	53,1%	58%
Kristiansand domprosti	487	1163	41,9%	51% ²
Lister og Mandal prosti	342	620	55,2%	57%/62% ³
Otredal prosti	112	247	45,3%	52% ²
Skien prosti	347	844	41,1%	53%
Vest-Nedenes prosti	200	396	50,5%	64%
Øvre Telemark prosti	187	398	47,0%	66%
Hele bispedømmet	2103	4503	46,7%	57%

¹ Tallene er hentet fra medlemsregisteret og antall døpte som tilhører prostiet

² Tall fra SSB - Befolkning 0 år.

³Lister og Mandal ble slått sammen til ett prosti i 2020 og sokn i kommunene Songdalen og Søgne ble overflyttet fra Mandal til Kristiansand. Åseral sokn ble flyttet fra Mandal prosti til Otredal. Tallene fra 2019 refererer til gammel inndeling.

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Mens man fra 2018 til 2019 hadde en faktisk økning av antall døpte, ser vi i 2020 en nedgang i antall og også i prosenten av antall fødte samme år.

En nedgang i dåpstall faller noe sammen med nedgangen i medlemstall i Den norske kirke, men den markante nedgangen fra 2019 til 2020 må ha noe sammenheng med pandemien og vanskelighetene med å samle hele familien, reise for å gjennomføre dåp på hjemstedet osv. Alle proster melder om mange utsatt dåp. Dette kan bety at vi får en økning etter at samfunnet åpner opp igjen, eller at barna som normalt ville vært døpt i denne perioden ikke blir døpt.

Det har vært mange dåpsgudstjenester dette året for kun familien og det er gode tilbakemeldinger på dette.

Nedgangen kan også ha sin forklaring i at vi ikke lenger har anledning til å kommunisere direkte med dåpsforeldre siden vi ikke lenger får tilgang til fødselsmeldinger.

Tiltak

Vi startet året med å ha spesielt fokus på dåp i gudstjenestene 12 januar med opplesing av brev fra biskopene. Vi tenker at menighetene må ha større fokus på kommunikasjon og egnede hjemmesider om dåp og påmelding, Bispedømme vil fokusere videre på dette både gjennom webinarer og rådgiving. Vi må også vurdere om økt tilgangen på dåpsgudstjenester hvor dåpshandlingen av det enkelte barn kommer mer i sentrum kan ha en positiv effekt. Det bør vurderes hvordan man kan utnytte den positive erfaring i det videre arbeid for å bedre dåpstallene, samtidig som man «mister» det at menigheten tar i mot barna.

B 2.2 Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

2020	Dåps-samtale	4-årsbok	Et bredde-tiltak for 6- ringer	Tårn-agenthelg	Lys våken	Konfir-masjon	Tiltak året etter konf.	TOTALT
Døpte i målgruppe	2124	2716	2034	2426	1439	3591	1636	15966
Deltakere	2400	1252	885	766	359	2803	200	8665
Prosent	113 %	46 %	44 %	32 %	25 %	78 %	12 %	54 %

Pandemien slo inn i mars og har påvirket alt av aktiviteter i trosopplæringen, noe som fikk store konsekvenser både for oppslutning og antall gjennomførte aktiviteter. I Agder og Telemark er det en

gjennomsnittlig deltakeroppslutning på de utvalgte trosopplæringstiltakene på totalt 54 %. Dåpsamtale, 4 årsbok og 6 årsbok er stort sett vært gjennomført i år som tidligere men pandemien har spesielt gått ut over Tårnagethelg, Lysvåken og Etter konfirmasjon med en kraftig reduksjon av antall tiltak. Med høy grad av kreativitet og pågangsmot kastet de ansatte seg over den digitale arenaen og frukten av pandemien har vært digitale produksjoner ut over disse kategoriene som for eksempel digital babysang, podcaster, påskequiz, digital basar, videoandakter, ungdomsmøter på nett, digital julekalender, musikkvideoer osv. Rambøllrapportene viser at det høyeste antall digitale produksjoner ble gjort i løpet av våren.

Trosopplæringsplanene:

Gjennomførte antall timer (gjennomsnittlig per sokn): 230 timer mot 338 timer i 2019.

Landsgjennomsnittet er på 151 timer i 2020.

Bispedømmet ligger altså høyt på antall gjennomførte timer i forhold til resten av landet.

Tiltak

- Gjennom året følges de undervisningsansatte opp på ulikt vis.
- Biskopens møte med de undervisningsansatte
- Nettmøter via Skype, Zoom eller Teams
- Lukket facebookgruppe for undervisningsansatte med 160 medlemmer (p.t.) som kontaktarena/idebank og sted for deling av webinarer o.l.
- Erfaringsdelingsgrupper, samtaler etter årsrapport, prostivis
- Utarbeidelse av webinarer som erstatning for planlagte lokale samlinger
- Prostimling om Videreutvikling av trosopplæringsplaner
- Lokalt tilpassede samlinger for årets Digitale trosopplæringskonferanse
- 2-dagers Webinar: Målrettet kommunikasjon i trosopplæringen
- Støtte til liturgisk utstyr for barn i 33 sokn, tilsvarende 450.000,-

Konklusjon:

Dette har vært et år med bratt læringskurve på den digitale arenaen. Vi som kirke har lært noe om viktigheten av fellesskap og fysisk samvær. Mange har fått trosopplæring på nett som er vanskelig å måle resultatet av.

B 2.3 Oppslutning om konfirmasjon holdes oppe

Agder og Telemark	2017	2018	2019	2020
<i>Andel konfirmerte av døpte</i>	81 %	84 %	82 %	78 %
<i>Antall konfirmerte</i>	3048	3162	3110	2803

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Gjennomsnittlig deltagelse er under landsgjennomsnittet er på 80 % i 2020 og dessverre ser vi en jevnt dalende oppslutning. Mange frimenigheter/forsamlinger har blant annet tilbud til konfirmantene i tillegg til Humanetisk forbund. Det er en større «konkurrans» nå om konfirmantene

med tanke på at det stadig er flere aktører på banen. Mye handler om relasjoner, vennskap og popularitet i årskullet. Det gjør at utviklingen ofte svinger fra år til år i de ulike lokalmenigheter.

Et fellestrekk for de menigheter som har stabil høy oppslutning er blant annet ett eller flere kontinuerlige tiltak for ungdom som skaper gode miljøer og tilhørighet.

Etter at pandemien slo inn har menigheter brukt Sjømannskirkens Nettconfirmant.no og IKO sin nettressurs Delta. I tillegg har mange benyttet sosiale medier for kontakt med type spørsmål – svar, deling av filmer og vedlegg. Enkelte har utvidet til egen nettundervisning. For noen har pandemien ført til at de er blitt mindre kjent med confirmantene pga færre fysiske treff, andre har funnet alternative møtepunkter ute i det fri og har hatt ulike vandringer. Samtalegudstjenester og presentasjonsgudstjenester er blitt utsatt. Confirmantleirer er blitt avlyst.

- Rambøll 12.mars – 15.juni: 40 % (31 sokn) har hatt digital confirmantundervisning.
- Rambøll 16.juni – 31.desember: 23 % (19 sokn) har hatt digital confirmantundervisning.

Tiltak

- Biskopens møte med de undervisningsansatte med konfirmasjon som hovedtema og «Ønsket og elsket» fra Telemark som inspirasjonskilde til andre prostier.
- Fortsette å gjøre våre confirmanttilbud så attraktive som mulig for våre medlemmer
- Oppmuntre menighetene til å satse på ukes-leir (for eksempel i samarbeid med Hekta/Krik/Skjærgårds m.fl.).
- Møte ungdommene og de foresatte med god, tydelig og forutsigbar kommunikasjon, og synliggjøre våre confirmantopplegg på nettet.
- Fokuserer på konfirmasjonsundervisningen i strategiske samtaler med proster, prester og ansvarlige for undervisningen.
- Stimulere til utarbeidelse av nye konfirmasjonsmateriell
- Promotering av Sjømannskirkens Nettconfirmant.no og Iko sin nettressurs Delta

B 3.1 Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangementer

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Den vekst i antall konserter og kulturarrangementer som Agder og Telemark bispedømme hadde i 2019 har stanset opp som følge av pandemien, og følelig også virket inn på antall deltakere på konserter og kulturarrangementer i 2020, der vi ser en markant nedgang. Men tar man også med tallene fra firmaet Rambølls kartlegging over deltakere på digitale aktiviteter og arrangementer, rapport I og II i 2020, vil det samlede antall deltakere på konserter og kulturarrangementer likevel være merkbart høyere i Agder og Telemark bispedømme i 2020, enn det var i 2019. Tallmaterialet fra Rambøll er ikke fullstendig, men det speiler en viktig utvikling innen digitale produksjoner og antallet av disse. Det er gledelig å se det store tilfang av digitale produksjoner innen konserter og kulturarrangementer, der de fleste opptak er gjort inne i kirkerommet. Slik har også kirkens iboende estetiske kvaliteter som arkitektur, kunst og utsmykning fått en bred formidling. Samtidig har også en rekke nye arenaer for konserter og musikkinnslag funnet sted, og menighetene rapporterer om blant annet sangandakt foran sykehjem, og innspilling av salmer foran høytidene. Det er grunn til å notere at kirkens konserter og kulturarrangementer har nådd et bredere publikum gjennom det store tilfang

av digitale produksjoner. Kristiansand domkirke viste Håkon Gullvågs utstilling «Den bibelske syklus» og arrangerte temakvelder i tilknytning til utstillingen. Tallet for antall frivillige medarbeidere har naturlig gått ned som følge av færre tiltak på kulturfeltet grunnet pandemien, likevel viser 1399 frivillige i 2020 en god oppslutning, mot 2050 frivillige i 2019, da også tiltakene var dobbelt så mange.

Tiltak

Det arbeides målrettet med rådgivning rundt støtteordninger både på kulturfeltet generelt og på kirkemusikkfeltet. Regjeringens kompensasjonsordninger for tapte inntekter ved konserter og arrangementer har vært formidlet grundig til fellesråd og menighetsråd og med råd om søknadsveiledning ved bispedømmekontoret.

Antall konserter og kulturarrangement

Antall konserter og kulturarrangement		Antall deltakere på konserter og kulturarrangement		Rambøll I (15.3-15.6) Deltakere på 104 digitale aktiviteter 2020	Rambøll II (16.6-31.12) Deltakere på 210 digitale aktiviteter 2020
2019	2020	2019	2020		
1 315	763	159 418	35 871	37 024	163 651

B 3.2 Flere åpne kirker

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Der er gledelig å se vekst i antall åpne kirker. Det har vært arbeidet med å stimulere til og holde kirkene åpne spesielt under Allehelgensdag, og flere kirker holder derfor minnegudstjeneste søndagen, og er åpne både lørdag og søndag. Samtidig ser man økt fokus på veikirker. Flere menigheter arrangerer konserter og konsertserier om sommeren og holder åpne kirker som del av begrepet sommerkirker. En rekke menigheter holder kirkene åpne som ledd i formidlingen mot turisme, og flere legger til rette for formidlingen av kunsten, utsmykningen og arkitekturen med faste åpningstider med omvisere og formidlere. Kirkene har hovedsakelig sine åpne perioder sommer og høst, og et trekk ved utviklingen i 2020 er at antall dager med åpen kirke er omtrent lik 2019, selv om altså antallet kirker som har vært åpne i 2020 er så og si dobbelt så mange som i 2019. Det er naturlig å se antall dager med åpen kirke i sammenheng med tidvise nedstengninger og lukking av kirker gjennom året som følge av pandemien.

Tiltak

Det arbeides videre med å stimulere til og holde kirkene åpne, spesielt ved Allehelgensdag og ved pilegrimsvandringer, og som veikirker og sommerkirker. Bispedømmekontoret videreformidler ressursmaterieell fra Kirkerådet til menighetene for markering av Allehelgensdag.

Antall sokn med åpen kirke		Totalt antall dager med åpen kirke	
2019	2020	2019	2020
37	1 382	75	1 242

B 4.1.1 Flere menigheter med diakonal betjening

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Diakonal betjening</i>	68,7 %	73 %	73 %
<i>Plan for diakoni</i>	83 sokn	84 sokn	84 sokn

Annerledesåret 2020

«Menneskemøter skapar von. Relasjonar er grunnlaget i diakonien, og då er det diakonale grasrotarbeidet gjennom samtaler og oppfølging viktig. Annleisåret 2020 har smittekløkt ført til mange fleire telefon – og ute-samtaler.» Slik oppsummerer Eilev Erikstein, prostidiakon i Vest-Telemark, hvordan Covid-19 har preget det diakonale arbeidet dette året.

Ifølge Rambøll- rapporten, som omhandler perioden mars – juni, har 49% av de som svarte gjennomført tilpassede sjelesorgsamtaler som ute-samtaler, avstandssamtaler etc. Dette utgjør totalt 1277 digitale sjelesorgssamtaler og 967 fysiske samtaler. 23% har gitt tilbud til de som fikk en vanskeligere livssituasjon pga. Covid-19, noe som utgjør 36 digitale aktiviteter og 74 fysiske aktiviteter. Av dette kan vi fastslå at de som har hatt sin tjeneste innen det diakonale arbeidet i våre menigheter, har vist stor evne til omstilling og tilpasning til en ekstraordinær og krevende situasjon bl.a. gjennom bruk av digitale hjelpemidler for å nå ut til folket.

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Vi ser stabile tall både for diakonal betjening og tidligere resultatmål om antall sokn med lokal plan for diakoni. Dette ser vi i sammenheng med arbeid lokalt, regionalt og nasjonalt. Lokalt arbeider menighetene godt og strategisk med diakonale tiltak. Dette arbeidet støttes av prost, fellesrådslinje og rådgiver på bispedømmekontoret.

I tillegg har Agder og Telemark, som de andre bispedømmene, fått tildelt friske midler til diakonal satsing i 2020. Dette resulterte i 1,5 nye årsverk med diakon delfinansiert av bispedømmet (Randesund 100% og Gjerpen 50%). Randesund menighet har tidligere egenfinansiert sin stilling, mens stillingen i Gjerpen var ny. Det er pr. dags dato 39 personer ansatt i diakon- og diakonarbeiderstillinger i bispedømmet. Agder og Telemark bispedømmeråd tildelte kr. 655.000.- av restmidler diakoni til konfirmant- og lederprogrammet «Ønsket og Elsket».

Tiltak

- Benytte nye, friske midler til å øke tilstedeværelsen av diakonal betjening i soknene.
- Kontinuerlig, nær kontakt med fellesråd og menigheter for å beholde allerede eksisterende diakonale stillinger.
- Stimulere enda flere menigheter til å arbeide med lokal plan for diakoni og til å etablere aktive diakoniutvalg.

B 4.1.2 Inkluderende kirkeliv

Arbeidet med Inkluderende kirkeliv/HEL-arbeidet er i bispedømmet nedfelt i en egen strategiplan for årene 2018-2022. Denne ble vedtatt av bispedømmerådet 2.mai 2018. Planen har ti strategiske

punkter som gir retning for arbeidet. Den grunnleggende visjonen for arbeidet «er en inkluderende kirke med tilhørighet og delaktighet for alle».

HEL 2019/HEL 2022

Året begynte med en offensiv plan om å ta utfordringene på alvor og se nærmere på hvordan visjonene som tilhørighet for alle kan bli en tydeligere virkelighet i menighetene. Flere av arrangementene og prosessene her har blitt forsinket av koronasituasjonen. Vi ser imidlertid at flere menigheter tenker mere offensive tanker om hvordan mennesker med ulike funksjonshindringer og utviklingshemming kan få være bidragsytere og ha sin tjeneste i det lokale menighetsarbeidet. Dette er et vitnesbyrd om Guds rike her i vår verden. I løpet av året er det fattet vedtak om at også neste HEL-konferanse skal arrangeres av Agder- og Telemark bispedømme i samarbeid med kirkerådet. Dato er sett til 22.-24.mars 2022.

Koronasituasjonen

Koronasituasjonen har gjort 2020 til et svært krevende år for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse. Dette har ført til stor isolasjon og ensomhet og at kirkens fellesskap bare i perioder av året har hatt mulighet til å møtes. Midt i dette har fellesskapene utvist stor kreativitet. Bofellesskap og hjem har vært besøkt. Kontakt mellom bofellesskapene og kirken er blitt styrket flere steder og ledere i arbeidet har ut fra de gitte forutsetninger vært kreative. Det har vært laget hilsener, gitt koselige små gaver og laget ulike formingsoppgaver som har vært brakt hvem til deltagerne i våre tilrettelagte fellesskap. Dette har styrket arbeidet og ført til at personalet i boliger og lignende har blitt mere oppmerksomme på kirkens arbeid. Her er vi helt avhengige av våre frivillige medarbeidere. En annen positiv utvikling i år har vært at frivillige og ansatte ledere har møttes digitalt for å drøfte arbeidet. Dette har ført til flere ledersamlinger enn vanlig.

Noen utviklingstrender

Antallet tilrettelagte fellesskap (ca. 30) er stabilt. Gruppene har jevnt over engasjerte ledere. Utfordringen er rekrutering og kontakten med yngre mennesker med funksjonshemming. Flere av tiltakene foregår i samarbeid mellom to eller flere menigheter.

Antallet menigheter som arrangerer HEL-gudstjenester er økende og slike gudstjenester arrangeres oftere. Dette oppleves som en berikelse og vitalisering av gudstjenestearbeidet.

Målet i strategiplanen om å ha tilbud om tilrettelagt konfirmasjon i smågrupper i alle prostier er enda ikke oppfylt, men flere nye steder er slike tilbud nå etablert.

Arbeidet med å legge til rette for trosutøvelse for mennesker som er under offentlig omsorg går videre, men de store endringene har ikke skjedd dette året.

Fellestiltak

Camp UNIK, som er en leir kreativ sommerfestival/leir for mennesker med funksjonsnedsettelse måtte avlyses. Skjærgårds UNIK som er en tilrettelagt dag på Skjærgårds ble avlyst. I samarbeid med Skjærgårds LIVE har vi fått midler via LNU til et kulturelt program for dans, sang og musikk, forming og konserter i menighetene. Her har det kun vært mulig å gjennomføre en konsertturne med Tore Thomassen. Vi har også fått midler til å utvikle en festival for trosopplæring kalt UNIK 24 som skulle vært i Grimstad høsten 2020. Alt arbeidet forsetter når det igjen blir mulig å samles.

B 4.2 Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge

I 2020 oppgav 36 menigheter at de har egne tilbud i forbindelse med integreringsarbeid, mot 38 i 2019. Dette arbeidet skjer flere av stedene i bispedømmet i nært samarbeid med KIA Sør.

Tiltak

For å styrke kristne fellesskap for nye i Norge generelt og i regi av lokalmenigheter, er det et sentralt tiltak å vedlikeholde og styrke det gode samarbeidet med KIA. Agder og Telemark bispedømme er en av flere medlemsorganisasjoner i KIA Sør. Bispedømmet er representert i regionrådet for KIA Sør ved misjons- og diakonirådgiver.

I 2019 ble det etablert en ressursgruppe bestående av representanter fra KIA, NMS migrasjon og Agder og Telemark bispedømme ved misjonsrådgiver. Gruppen fikk i 2020 navnet «Menighet Med Mangfold»- MMM. Formålet er å organisere og gjennomføre minst to inspirasjonssamlinger i løpet av året, med vekt på et faglig innhold, for nøkkelpersoner som er engasjert i inkluderingsarbeidet på menighetsplan. Det ble i løpet av 2020 gjennomført 1 samling for menigheter i Domprostiet, Vest-Nedenes, Arendal og Otredal prostier med Toleranse som tema. En samling ble avlyst på grunn av Covid-19.

B 4.3 Arbeid med religionsdialog styrkes

Måloppnåelse og vurdering av situasjonen

I Agder og Telemark bispedømme har det i lang tid vært et godt og nært samarbeid med STL. Det er etablerte fora der viktige samtaler mellom ulike religioner og livssyn forekommer: STL Aust-Agder, Kristiansand FTL og STL Grenland. Disse samarbeidsrådene er etter vårt syn relevant for arbeidet med religionsdialog tross forskjellene mellom STL/FTL og kirkelige dialogsentre.

I sin årsrapport skriver Domprosten: «FTL fremmer relasjonsbygging og har vist seg særlig viktige i store negative hendelser» Han viser da særlig til hendelsen med koranbrenningen i november 2019, som førte til en rekke samtaler og møter også i 2020. Det har i løpet av 2020 blitt gjennomført arrangementer blant annet om Livssynsrasisme. I tillegg var kirken sterkt representert på kommunens hovedarrangement i februar under uka «En by for alle.» Dette har vist at dialogarbeidet som Den norske kirke har vært en del av gjennom bl.a. Forum for Tro og livssyn, er svært viktig .

I Agder og Telemark bispedømme finnes det ikke et eget kirkelig dialogsentre.

Tiltak

- Fortsette å prioritere de allerede eksisterende foraene for samarbeid og kontakt med ulike religioner og livssyn lokalt.
- Etterspørre og støtte lokale initiativ der religionsdialog er tema.
- Inntil bispedømmet eventuelt får et eget kirkelig dialogsentre, hente inn nødvendig kunnskap og ekspertise fra allerede eksisterende dialogsentre.

B 4.4. Kirkens digitale nærvær øker

Måloppnåelse og vurdering av situasjonen

Året 2020 har på grunn av korona-pandemien vært et spesielt år når det gjelder kirkens digitale nærvær. Da aktiviteten i kirkene ble sterkt begrenset fra mars 2020, økte den digitale innsatsen sterkt, spesielt i første halvår. Konsulentfirmaet Rambølls undersøkelser viser at rundt halvparten av bispedømmets menigheter publiserte og strømmet gudstjenester, andakter og musikkinnslag i digitale medier. Det ble gjort en spesiell innsats for å ha et godt digitalt tilbud i påska, i sommerferien og i jula. Den digitale produksjonen har blitt koordinert på prostinivå.

Det er relevant å inkludere bruk av kirkens digitale gudstjenestetilbud når man skal måle gudstjenestetilbudet i året som gikk. Når vi gjør det, ser vi at nedgangen i gudstjenestebesøk delvis er kompensert av de digitale tilbudene.

Av sosiale medier er Facebook klart mest brukt (98 % av de som har svart i andre halvår), deretter kommer YouTube og Instagram. De aller fleste menighetene som har svart, bruker også egne nettsider. Mange menigheter har også hatt konfirmantundervisning, samtaler med enkeltpersoner og møter på digitale plattformer (43 prosent av de som har svart i andre halvår).

Menighetene rapporterer i Rambøll at samlet antall facebook «likere» har økt med 23 % i 2020.

Biskopens facebook-side ble etablert i 2017 og ved utgangen av 2020 hadde den 1480 følgere, en økning på 350 følgere fra året før.

Tiltak:

- Vurdere å opprette instagram-konto i bispedømmet der utvalgte kirkelige medarbeidere kan dele bilder fra sin jobbhverdag i kirken
- Vurdere å styrke kommunikasjonsarbeidet ved bispedømmekontoret ved økte stillingsressurser, spesielt rettet mot digital aktivitet

B 4.5 Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom

Kirken har i 2020 vært synlig i det offentlige rom på nye måter. Ikke minst har kirkens evne til å være nytenkende gjort at man har fått oppmerksomhet. Økt digitalt nærvær, drive-in gudstjenester, utendørsarrangementer osv har gjort at kirken har vært synlig lokalt og regionalt. Fokuset kirken har fått gjennom dette har også vist at kirken har vært – og er – viktig for folk.

Biskopen har fått gjennomført tre visitaser, to før pandemien, og en under pandemien. Da har kirken på en god måte markert seg i lokalmiljøet, både i møte med menighet, det offentlige og næringslivet. Dette har som regel blitt ledsaget av positiv mediedekning.

Agder og Telemark bispedømme har de senere årene vært deltakere sammen med kirkerådet under Arendalsuka. Dette var planlagt også i 2020, men måtte naturlig nok utgå pga korona. Nå jobbes det frem mot deltakelse i 2021.

B 4.6 Samarbeid Kirke - skole styrkes

<i>Agder og Telemark bispedømme</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
Barnehagebesøk i kirke	401	411	167
Skolebesøk i kirke	453	440	218
Besøk i barnehage	146	145	70
Besøk på skole	245	239	145
Barnehagegudstjeneste	69	76	52
Skolegudstjenester	278	290	75
<i>Totalt</i>	<i>1 592</i>	<i>1 601</i>	<i>727</i>

Det har tross mye nedstengninger vært mulig å gjennomføre noen aktiviteter innen Skole-kirke samarbeidet. Mange menigheter i Agder og Telemark har tradisjonelt hatt skolegudstjenester før jul, noe som ikke var mulig i 2020. Dette var et felt i vår kirke hvor det ikke var aktuelt å utvikle digitale løsninger.

Mye ressursmaterieil til Kirke skole samarbeid ble utarbeidet i 2019

Tiltak:

Vi håper at det vil være mulig å komme tilbake til mye av den aktiviteten som var før pandemien, men det blir spennende å se om gamle tradisjoner brytes.

B 4.7 Misjon. Antall misjonsavtaler, møtepunkt med organisasjonsliv etc

Flere menigheter er engasjert for misjon

Antall menigheter med inngått misjonsavtale

<i>Agder og Telemark</i>	<i>Antall sokn</i>	<i>Avtaler 2017</i>	<i>Avtaler 2018</i>	<i>Avtaler 2019</i>	<i>Avtaler 2020</i>
	115	141	139	139	127

Endring i antall avtaler fra de foregående år skyldes i hovedsak tre forhold: 1) reduksjon i såkalte private avtaler (avtaler med organisasjoner utenfor SMM), 2) sen-/ ettervirkning som følge av sammenslåing av sokn, 3) færre menigheter med mere enn én avtale. Flere av avtalene som har opphørt har vært i kategorien sovende/ inaktive avtaler. Agder og Telemark bispedømme scorer fremdeles høyt på misjon, der samtlige menigheter har én eller flere avtaler. I alt 13 menigheter har avtale med organisasjoner utenfor SMM, en nedgang på i alt 5 fra 2019.

I 2020 overførte menighetene gjennom misjonsavtalene totalt kr. 2 420 605 til SMM-organisasjonene. Dette er en nedgang på 791 573 fra fjoråret. Når vi så inkluderer beløpet fra aksjonen «Sammen som kirke i hele verden» fra menigheter i vårt bispedømme, gir dette en totalsum på 3 415 298, noe som totalt betyr en oppgang på vel kr. 200 000 fra rekordåret 2019.

Koronapandemien fikk betydelige økonomiske konsekvenser for misjonsorganisasjonene. Dette medførte bl.a. permitteringer av ansatte i Norge. Målet var å skåne utearbeidet i størst mulig grad. Permitteringene fikk også konsekvenser for misjonsrådgiverstillingene i alle bispedømmene. SMM-organisasjonene varslet allerede i april at de på grunn av pandemiens konsekvenser ikke så seg i

stand til å innfri sine økonomiske forpliktelser til SMM-samarbeidet i 2020. Kirkerådet og Bispedømmerådene sa seg villige til å dekke utgiftene i 2020.

Aksjon «Sammen som kirke i hele verden»

For å bøte på noe av det inntektstapet organisasjonene opplevde, ble det tatt et initiativ til en innsamlingsaksjon kalt «Sammen som kirke i hele verden». Aksjonen rettet seg mot menighetene i bispedømmet og hadde som mål å styrke menighetens økonomiske bidrag gjennom misjonsavtalen. Slik skulle aksjonen være en solidaritetsaksjon for våre søsterkirker i de over førti land SMM- organisasjonene er tilstede med arbeid.

I løpet av de 6 ukene kampanjen varte fra pinse til St.Hans, samlet i alt 45 menigheter fra Agder og Telemark bispedømme inn kr 994 693.

Vurderinger og refleksjon

Det høye antall avtaler vitner om et aktivt misjonsengasjement i bispedømmet vårt. utfordringen gjelder fortsatt å utnytte det store potensiale til vekst når det gjelder innsamlet beløp fra den enkelte menighet. Bildet er dog variert. Noen menigheter har et sterkt misjonsfokus, andre ikke.

Utfordringer og tiltak

Utfordringer og tiltak i framtiden vil i noen grad avhenge av SMM- evalueringen som startet i 2020 og som ventes avsluttet i 2021. Bispedømmerådet vedtok å videreføre aksjonen «Sammen som kirke i hele verden» også i 2021. Det ligger fortsatt en stor utfordring i å utnytte de muligheter avtalene gir for økt misjonsengasjement i alle menighetene i Agder og Telemark bispedømme. Særlig gjelder dette at misjon blir en integrert del av hele menighetens arbeid fra barn og unge og til de gamle. Misjon i trosopplæringen opprettholdes derfor som en prioritert oppgave i tiden framover.

B 5.1 Rekruttering til vigslede stillinger styrkes

Prestedekning

5 av 133 prester gikk av med pensjon i 2020. Like fullt har vi full prestedekning i hele bispedømmet. Det er grunn til takknemlighet for at vi fortsatt er forskånet for lange vakanser. Vi opplever at om søkergrunlaget ikke alltid er stort, får vi tilsetninger som er gode. ...

Forn 2019 gikk kvinneandelen i presteskaper tilbake fra 30% til 28%. Det er gledelig å konstatere at andelen for 2020 er tilbake til 30%.

Agder og Telemark	Prester	Medl.	Medl og tilhørende	Medl. pr ¹ prest	Medl. og tilh pr prest
2018	126,4	319 172	330 471	2 525	2 614
2019	126,4	317 466	327 686	2 451	2 530
2020	129	315 943	325 160	2 449	2 520

Kilde: egen statistikk

¹ Tallene inneholder også spesialprester som for eksempel fengselsprester, studentprester

Nyopprettede fengselspreststillinger

Hele 4 fengselsprester startet opp, 2 i Froland fengsel, 1 i Mandal fengsel og en 50% i Evje kvinnefengsel. Det betyr at vi har 5 fengselsprester (4 årsverk) inkludert Skien fengsel.

Disse stillingene, samt stilling som studentprest er med i beregningsgrunnlaget i tabellen over. Det gir et noe feilaktig bilde av antall medlemmer og tilhørige pr prest.

Utlysning, tilsetting og rekruttering

Det ble lyst ut 22 stillinger, mot 31 året før. Fire stillinger ble utlyst for to ganger. Det ble gjennomført totalt 23 tilsetninger. Av disse var 9 kvinner. Hele 39 % av søkermassen var kvinner, andelen kvinnelige tilsatte var faktisk også 39%. Andelen tilsatte fra andre bispedømmer økte. Det samme gjelder de som kom fra annen kirkelig stilling og tjeneste fra stilling utenfor kirken, respektive en økning fra 3 til 6 og 1 til 5.

Rekrutteringsprosjekt

Bispedømmet har hatt eget rekrutteringsprosjekt med seniorrådgiver personal som ansvarlig sammen med kirkefagsjef og ungdomsrådgiver. To tiltak ble prioritert: teologistudenter som sommervikar og besøk til aktuelle skoler i bispedømmet. Det siste ble ikke gjennomført p.g.a. Korona. Samtidig er ungdomsrådgivers kontakt i menighetene viktig med tanke på rekruttering til studier. Bruk av sosiale medier er tatt mer bevisst i bruk ved utlysning av stillinger. Vi har ikke klare indikasjoner på at dette har hatt avgjørende betydning for søkertilgangen.

I likhet med kirkerådet har det vært en bevissthet om at rekruttering handler om rekruttering til utdanning og til tjeneste. Satsingen på ungdomsarbeid og prestenes bevisstgjøring på å utfordre til utdanning har vært viktig. Rekruttering til tjeneste har vært rettet mot studenter, ikke minst gjennom VTP/VTVT, særlig med tanke på stiftspraksis.

Alderssammensetning blant prestene

I bispedømmet som helhet er den største andel født i 1956. 10 prester, noe som utgjør 13,8% av totalen. Tilsvarende mange er født i 1972 (10). Det ansettes unge og nyutdannede prester, men også blant de som har lang ansiennitet, til dels med annen yrkesbakgrunn. Også gjennom VTP ser vi en tendens til at prester med annen bakgrunn og lang yrkeskarriere får kontakt med vårt bispedømme.

Aldersfordeling	39 år og yngre		40-49		50-59		60+		Totalt
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
2018									
Agder og Telemark	21	16 %	33	26 %	33	26 %	42	32 %	129
Totalt alle bdr.	199	16 %	296	24 %	357	29 %	371	30 %	1223
2019									
Agder og Telemark	23	18 %	34	26 %	35	27 %	37	29 %	129
Totalt alle bdr.	213	17 %	297	24 %	368	30 %	365	29 %	1243
2020									
Agder og Telemark	22	17 %	36	27 %	38	29 %	37	28 %	133
Totalt alle bdr.									

Samarbeid med studiesteder

Kontakten med teologistudiet ved Ansgar teologiske høgskole er styrket, men koronasituasjonen har medført at de fysiske møtepunktene ikke har blitt som planlagt. En teologistudent derfra er inne i VTP-systemet hos oss. Gjennom VTP/stiftspraksis er det en god dialog både med lærestedene og bispemøtet. Det ble dette året rekruttert hele 10 studenter til stiftspraksis i Agder og Telemark for 2021.

B 5.2 Flere engasjerer seg i frivillig tjeneste i kirken, inkludert givertjeneste prosjektet

Måloppnåelse og beskrivelse av utvikling

Naturlig nok har antallet frivillige gått ned fra 2019 til 2020. Nedgangen er totalt på 16% fra 2019 med ca. 12 000 frivillige og i 2020 var det 10 000. Det er nedgang i samtlige felt hvor det rapporteres, men minst er nedgangen for frivillige medarbeidere til gjennomføring og planlegging av gudstjenester. Her var nedgangen kun på 6,5 %. Dette kan skyldes behov for flere medarbeidere i forbindelse med registrering av besøkende for de fysiske gudstjenester man har avholdt og kanskje også behov for en del andre typer frivillige med digital innsikt i forbindelse mg gjennomføring av digitale gudstjenester.

Givertjenesteprojektet i Agder og Telemark ble utvidet til også å gjelde 2020, men ble annerledes enn forventet. Mange menigheter ble besøkt i begynnelsen av året og også noen tidlig høst, men mange avlyste besøk og endrede prioriteringer.

Agder og Telemark 2018 – 2020	2018	2019	2020	Endring fra 2019 -2020	Endring i %
Innsamlet offer og kollekt i kirken	19 460 465	20 361 342	12 245 347	-8 115 995	-39,9
Herav offer og kollekt til egen virksomhet	8 298 894	8 797 528	5 534 098	-3 263 430	-37,1
Menighetens givertjeneste	19 822 165	21 226 452	20 653 162	-573 290	-2,7
Herav givertjeneste til egen virksomhet	18 757 945	19 965 352	19 861 887	-103 465	-0,5
Innsamlet av menigheten ved ulike andre tiltak, gaver, bassarer o l	13 371 289	13 694 571	12 477 748	-1 216 823	-8,9
Herav innsamlet til egen virksomhet	10 212 546	10 424 948	7 833 409	-2 591 539	-24,9
<i>Sum innsamlet</i>	<i>52 653 919</i>	<i>55 282 365</i>	<i>45 376 257</i>	<i>-9 906 108</i>	<i>-17,9</i>

Totalt er det en markant nedgang i inntekten til menighetene, og det er særlig kollekt og offer i krikene som er rammet av pandemien i 2020. Offer og kollekter for om lag 5 millioner kroner som normalt skulle gått til eksterne organisasjoner og lag er borte i dette året. Vi ser betydningen av en aktiv fast givertjeneste – de menighetene som før dette anderledesåret hadde etablert en solid fast givertjeneste som en grunnvoll i menighetens økonomi, greide seg godt gjennom året, mens de menigheten som er avhengig av kirkeofringer, basarer og andre innteksbringende fysiske arrangementer som ble avlyst, har slitt økonomisk. Mange menigheter hadde digital innsamling til Fasteaksjonen og da gikk midlene direkte til Kirkens Nødhjelp og vises ikke her.

Bispedømmekontoret sendte ut en veileder til menigheten for å stimulere til bruk av Vippsnummer i digitale kanaler.

Tiltak:

Givertjenesteprojektet ble avsluttet ved utgangen av året og Bispedømmerådet får i 2021 en sluttrapport. Rådgiving om innsamling og givertjeneste fortsetter som en del av den alminnelige rådgiving ved bispedømmekontoret.

Ellers vil man følge opp Kirkerådets satsing på frivillighet etter vedtak i Kirkerådet januar 2021. Bispedømmerådet i Agder og Telemark har også ønsket at satsing på frivillighet blir en del av bispedømmets handlingsplan fremover.

B 5.3 Kirkelige medarbeidere trives i jobben

Samhandling og HMS

En faktor med tanke på trivsel er god samhandling mellom arbeidsgiverlinjene. Samhandling rundt HMS er formalisert i alle prostier og fungerer i all hovedsak veldig bra. Det har vært få krevende konflikter, og i tilfeller der tiltak har måttet settes inn har samhandling mellom personalavdeling, prost og fellesråd fungert bra. De fleste har funnet sin løsning og der hvor det fortsatt gjøres tiltak er det forventning om gode resultater.

Medarbeiderundersøkelsen 2019 viser at medarbeidere trives. 5 problemstillinger gir skår over 4,5 av 5 (handler om ytelse, opplevelse av meningsfull jobb, og god ledelse), og av de tilfellene på skår under 4 (handler mye om stabsfelleskapet) var ingen skår under 3,4. Samarbeidsklimaet får generelt en skår på 4,2 og må anses å være svært bra. Inntrykket er at både prestene og andre medarbeidere opplever å ha ledere som følger dem opp. Sykmeldingsprosenten som var for høy i 2018 har gått ned til akseptabelt nivå, og det er svært få eksempler på sykefravær knyttet til arbeidssituasjonen.

Den norske kirke har i 2020 en LHBT rapport om ansattes arbeidsmiljø. Bispedømmerådet vil følge den opp etter behandling i bispedømmerådet i 2021.

Arbeidsveiledning

Bispedømmet legger stor vekt på arbeidsveiledning. 52% av prestene har vært med i ABV-grupper, og det arbeides aktivt med å øke antallet fellesrådsansatte inn i tverrfaglige grupper. Det var ved slutten av året 13 kontinuerlige ABV-grupper, hvorav 9 er tverrfaglige. Rekruttering av fellesrådsansatte er styrket. Det ble opprettet egen veiledningsgruppe for fengselsprestene. Dette er viktig for et godt arbeidsmiljø.

Vi ønsker at prester som for en kort periode trenger individuell veiledning skal få det. Hovedengasjementet går like fullt på gruppene. Gruppeveiledning er forbyggende. Individuell veiledning kan være bra i krevende situasjoner. Totalt sett er veiledning avgjørende for en meningsfull tjeneste.

En av de faste veilederne gikk av med pensjon og en gikk over i annen tjeneste. Det positive var at det ble mulig å hente inn en pensjonist for å ta over fire grupper. Det er nå 3 prester og 2 diakoner som har veiledning som del av sin tjeneste, alle med 2 eller flere grupper.

Etter- og videreutdanning

Av større videreutdanningsprosjekter valgte Agder og telemark å prioritere kurset *Ledelse, roller og samspill i menighetene*. Alle prostiene var representert med til sammen 20 prester. 2 prester fullførte PKU, som de første på flere år. Utover dette har det vært enkelte individuelle studieprosjekt. Kostnader knyttet til de store prosjektene gir lite rom for andre kostnadskrevende prosjekt. Vi er glad for de som velge å ta PKU, men erkjenner at det «spiser» en stor andel av studiebudsjettet.

Fortsatt legges en stor andel av studiemidlene ut i prostiene. Slik gis det rom for mindre prosjekter og regionale samarbeidsprosjekter, for eksempel i form av studieturer.

B 5.4 Tilbud til unge i menigheten styrkes

Året 2020 har som de fleste andre år vært sterkt preget av korona pandemien og de tiltakene som er knyttet til dette. Tallene fra SSB må sees i lys av trosopplæringsrapporten da det i SSB sitt skjema spørres om «hadde menigheten tiltak for ungdom utover det som rapporteres i trosopplæringsplanen». Så en del av tallene må hentes der.

2020 har vært ett år preget av mange avlysninger og flere av tiltakene som ble satt for 2020 ble derfor ikke gjennomført. Vi fikk ikke gjennomført UT konferansen (ungdomstinget) selv om vi sto klar med deltagerrekord og flytting til Bibelskolen i Grimstad. Mange av ungdomsarbeidene måtte nærmest legges ned og flere av aktivitetene har fortsatt ikke kommet i gang.

Tallene som SSB presenterer er følgende:

Tilbud til unge 13-17 år,
enkelttiltak og kontinuerlige

Kontinuerlige tilbud for 13-17 år, antall				Enkelttilbud for 13-17 år, antall				Lederkurs for unge 13-17 år, antall			
2018	2019	2020	Endring	2018	2019	2020	Endring	2018	2019	2020	Endring
130	81	31	-61,73 %	65	73	14	-81 %	57	66	27	-59 %

Tilbud til unge voksne 18-30 år,
enkelttiltak og kontinuerlige

Kontinuerlige tilbud for 18-30 år, antall				Enkelttilbud for 18-30 år, antall				Lederkurs for 18-30 år, antall			
2018	2019	2020	Endring	2018	2019	2020	Endring	2018	2019	2020	Endring
31	37	38	2,70 %	21	16	6	-63 %	15	8	3	-63 %

Tallene viser en ventet nedgang i omtrent alt arbeid. Antall kontinuerlige tilbud for barn og unge i alderen 13-17 har gått ned 61%, enkelttilbud 81% nedgang og lederkurs er også nesten halvert. Den eneste veksten vi finner er kontinuerlige tilbud for unge voksne.

2020 har gitt oss ny kompetanse i ungdomsarbeid på det digitale. Flere ungdomsarbeid har tatt til digitale plattformer på ulike måter. Noen har sendt møter og gudstjenester live på facebook, reist rundt med kiosken på døra fra ungdomsarbeider, hatt gamingkvelder og egne servere til

ungdomsarbeid og mer. Mye av denne kompetansen tar man med seg inn i 2021 og håper på bedre tider for ungdomsarbeidet i Agder og Telemark Bispedømme.

Ungdomsrådet fikk til å møtes fysisk en gang i mai og vi planlegger UT konferansen i oktober 2021.

Fokuset utover i 2020 har for flere blitt å sette fokus mot høsten 2021. Da ser flere for seg at vi kan starte opp ungdomsarbeid igjen og at flere av aktivitetene i menighetene kan starte opp igjen. Selv om tallene er negative hva gjelder utvikling, så er man klar over årsaken og det gjør det enklere for oss å bygge dette opp videre.

B 6.1 Oppslutning om kirkevalg opprettholdes

Det har ikke vært kirkevalg i 2020, men Agder og Telemark bispedømme 2019-2023, behandlet i møte 10 mars 2020 sak 31/20. «Kirkevalget 2019 – Evaluering».

Det ble fattet følgende vedtak:

Agder og Telemark bispedømmeråd tar den fremlagte evalueringsrapporten til orientering, men vil bemerke at det er betydelig forbedringspunkter ved neste kirkevalg, men vil bemerke at det er til dels betydelige forbedringspunkter ved neste kirkevalg:

- «Noen hovedkonklusjoner» arbeides videre med tanke på annet resultat ved
- neste valg.
- Informasjonen utad må være betydelig større og bedre ved neste valg.
- Plan for valget i 2023 legges frem for bispedømmerådet høsten 2022.

Det kan også nevnes at bispedømmekontoret deltok med innlegg om biskopens tilsyn på 5 kurs for kirkelige fellesråd i bispedømmet vinteren 2020. KA var arrangør av kursene.

B 6.2 Reduksjon i administrative kostnader

Året 2020 er første året med helårsvirkning av nyopprettet felles økonomienhet (FØ) i rDnk. Som en følge av dette ble oppgaver og bemanning overført fra bispedømmekontoret til ny felles enhet. Enkelte av de ansatte ble flyttet fra bispedømmet over til FØ. Samtidig ble bispedømmet trukket i økonomi som følge av omleggingen. Den justerte økonomien har ikke gått utover prestetjenesten.

De nasjonale samlede reduserte kostnadene til administrasjon ble omfordelt til diakonal satsning. Dette har blant annet bidratt til at man har kunnet etablere 3,5 nye årsverk som fengselsprester knyttet til nye Agder fengsel, med lokasjon i Froland, Mandal og Evje.

For øvrig viser regnskapet for 2020 en reduksjon i administrative kostnader knyttet til mindre reise og kursvirksomhet. Dette ansees å være en kortvarig reduksjon som følge av koronasituasjonen.

C Kort om Biskopens virksomhet

Det meste av organet Biskop sitt arbeid i 2020 er beskrevet andre steder i årsmelding. Her trekkes frem noen trekk som ikke er nevnt andre steder og som er knyttet opp til biskopen som person.

Endringer i programmet og målsettinger

Etter 12. mars endret det utadrettede programmet seg dramatisk. Enkelte arrangementer og tilstelninger kunne fortsatt la seg gjennomføre som for eksempel vigslinger av kirkelige medarbeidere, kirkejubileum (i et lite sogn), en visitas og protestfestivalen. Men svært mange arrangementer ble avlyst på grunn av begrensningene. Det ble derfor mange digitale produksjoner hvor biskop deltok. I tillegg valgte biskop å skrive flere kronikker i region og lokalavisene i løpet av året. Biskopens og bispedømmets satsningsområder som «Gudstjenesten i hundre» ble vanskelig å gjennomføre og krevende å rapportere på i 2020. Mange møter ble avlyst, samtidig oppstod det en rekke nye digitale møter. Møter som har gitt oss verdifull erfaring om alle mulighetene som ligger i det digitale, men også om begrensningene.

Besøk i prostiene

På grunn av endringene i visitasprogrammet valgte biskop å utøve sitt tilsyn ved fysisk å besøke alle prostiene i løpet av høsten sammen med stiftsdirektøren. Her møtte rådslederne (MR og FR), prost, sogneprestene, kirkeverge og eventuelt daglig ledere. Hensynet til smittevernet gjorde at man måtte begrense oss til disse personene. De store prostiene ble delt i to møter. Programmet bestod i en samtale om hvordan det har vært å være kirke i denne tiden og hvordan man ser på fremtiden. Til slutt hadde biskop et lite fremblikk i håpets tegn. Møtene gav nyttige tilbakemeldinger som vitner om en kirke som ikke innstilte, men omstilte for å stille opp. Samtidig kom det også ærlige tilbakemeldinger om at det hadde vært krevende å være leder i denne tiden. Mange har strukket seg langt og gjort ting de ikke kunne fra før, og brukt mer krefter og tid på å gjennomføre vanlige oppdrag. Tilbakemeldingene på samlingene har vært gode og gitt nyttig erfaring for både ledelsen av prestedtjenesten og utøvelsen av tilsynet. De viste også at vi har mer å gå på i kirken når det gjelder å møtes utenfor lokalmenighetens grenser. Flere rådsledere ga uttrykk for at de savnet slike samlinger.

Samarbeidsrelasjoner Kirkeverger og fagforeninger

Pandemien gjorde at bispedømmekontoret innledet et enda nærmere og hyppigere samarbeid med kirkevergelaget og fagforeningene. Dette samarbeidet har vært nyttig. I forståelse med kirkevergelaget og fagforeningene har biskop sendt ut flere brev til ansatte og rådene for å klargjøre forventinger til aktivitet og for å skape mest mulig forutsigbarhet for det lokale menighetslivet. Noen av brevene er også sendt ut sammen med kirkevergelagets leder. Bispedømmekontoret har ikke hatt som oppgave å tolke smittevernveilederne som er utarbeidet sentralt. Sett fra biskopens side har det gode arbeidet som kirken sentralt har gjort under pandemien, vært viktig for utøvelse av tilsynet.

Sammen som kirke i verden og givertjenesteprojektet

Pandemien har vist hvor sårbare den delen av menighetenes økonomi som baserer seg på kollekter og inntektsbringende arrangementer er når det gis strenge begrensninger på muligheten til å samles. Derfor startet man prosjektet «Sammen som kirke i hele verden.». Målet var å skape en metodikk for å hjelpe menighetene til å samle inn penger til de vedtatte SMM-prosjektene. Det økonomiske resultatet var gledelig og tilbakemeldingene gode. Det pågående prosjektet for å øke giverinntektene til menighetene lot seg ikke fullføre i alle menighetene (temagudstjenester mm), men pandemien har vist at regelmessig givertjeneste er den mest robuste formen for innsamling.

IV Styling og kontroll i virksomheten

A HMS/Arbeidsmiljø

Det drives fortsatt et proaktivt HMS-arbeid i bispedømmet. Prestenes lokale verneombud tar vernearbeidet seriøst, i samvirke med prost, og vernetjenesten i fellesrådsområdet. Koronasituasjonen har vist hvor viktig vernetjenesten er. Det har vært møter med tilbakemelding til hovedverneombud og personalavdeling.

Medarbeiderundersøkelsen for 2019 (Rambøll) ble grundig fulgt opp i de enkelte prostier, i kontaktmøter og i møte med verneombud. Prostene laget handlingsplaner med tanke på områder for forbedring.

Sykefravær

Sykefravær	2018			2019			2020		
Agder og Telemark	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn
	6,9 %	9,6 %	5,8 %	4,8 %	9,5 %	3,1 %	5,4 %	9,1 %	3,9 %
Gjennomsnitt alle BDR	5,4 %	7,5 %	4,2 %	4,8 %	6,8 %	3,7 %	5,3 %	7,0 %	4,2 %

Sykefraværet var urovekkende høyt i 2018. I 2019 var det en klar bedring, med et gjennomsnitt på linje med totalen for rDNK. Prostene og verneombudene fulgte dette videre opp i 2020. At sykefraværet har økt noe for 2020 skyldes i vesentlig grad langtidssykemeldinger. Sykefraværet blant kvinner er på et altfor høyt nivå. Det er vanskelig å kartlegge i hvor stor grad sykefravær er relatert til arbeidssituasjonen, men vi antar at innsatsen som har blitt gjort gjennom året har hatt betydning for at sykefraværet er gått betydelig ned.

B Likestilling

	Utlyste stillinger	Antall søknader	Herav kvinner	Kvinneandel	Antall tilsetninger	Herav kvinner	Kvinneandel
Agder og Telemark 2019	31	133	49	37%	21	5	24%
Agder og Telemark 2020	22	90	35	39%	23	9	39%

Det ble i 2019 ansatt forholdsvis færre kvinner i prestestillinger enn de siste årene. Dette snudde i 2020. Av 23 nytilsatte var 9 kvinner, som utgjør 39%. Det ble for første gang også ansatt kvinne i lederstilling i administrasjonen. Det har ikke vært nyansettelser prost, så forholdet her er som forrige år 3 kvinner og 6 menn.

Andelen kvinner i faste prestestillinger økte fra 28% til 30%, som er samme nivå som i 2018.

Andelen kvinner i faste stillinger	2017	2018	2019	2020
Agder og Telemark	28 %	30 %	28 %	30 %
Gjennomsnitt alle BDR	33 %	34 %	36 %	36 %

Andelen kvinner i stilling som prost og biskop	2019				2020			
	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel
Agder og Telemark	3	7	10	30 %	3	7	10	30 %

Vurdering

Andelen tilsatte kvinner har gått opp. Det er hele tiden bevissthet om at kvinner skal prioriteres ved likhet. Den viktigste årsaken til endring fra forrige år er at det har vært flere kvinnelige søkere til de enkelte stillinger.

C Vurdering av mislighetsrisiko

Bispedømmerådet har ved hjelp av en stram økonomistyring i 2020 unngått å redusere antall prestestillinger. I 2016 ble det redusert med 6,2 stillinger, og i 2017 ble det redusert ytterligere med 2,0 stillinger. I tillegg til månedlig økonomirapportering har det vært tett oppfølging av vikarbruk ved sykdom og vakanser. Videre er det fokus på av gudstjenesteforordning i enkelte prostier, for derved å komme i takt med behov og tilgjengelige ressurser.

Det er ikke avdekket vesentlige avvik, og mindre feil/mangler er løpende korrigert. Fra sommeren 2019 ble stillingene ved kontoret knyttet til økonomi overført til ny felles økonomienhet i rDnk.

Fra 01.01.2017 er det økonomiregelverk og internkontrollforskrifter m.v. for Den norske kirke som har vært gjeldende. Det er ved utgangen av 2020 ikke avdekket styringssvikt eller mangler som bør kommenteres særskilt.

V Vurdering av fremtidsutsikter

I medlemsundersøkelsen for 2020 sier 84% av medlemmene at de har besøkt Den norske kirke i løpet av de siste 12 månedene. Dette inkluderer også digitale «besøk» og besøk på gravplasser. Selv om dette er en liten nedgang fra 2019 (87%) så viser dette at man på tross av nedstengninger og ikke minst begrensningen i begravelser og bisettelser, at man har nådd langt ut med kirkens digitale satsing. I 2019 rapporten skrev vi om en planlagt satsing i vårt bispedømme på «kirken på nett» vinteren/våren 2020. Ingen tvil om at det ble en kjempe satsing og et engasjement og meget bratt læringskurve som gir oss mye kunnskap for fremtiden.

82% av medlemmene i Agder og Telemark bispedømme vil ifølge medlemsundersøkelsen døpt barnet dersom de fikk barn nå, i 2019 sa 75 % ja til dette. Det er mest markant økning i den gruppen som defineres som rød gruppe (Avvisende til tro, besøker sjelden eller aldri kirken). Her steg det fra 43 til 57 prosent som svarer Ja. Dette viser oss at det blir viktig med en fortsatt satsing på dåp i vårt bispedømme, kanskje særlig med koronakrisen forhåpentligvis snart bak oss. Det synes totalt sett at det er en større positivitet i forhold til kirkelige handlinger blant medlemmene i 2020 enn i 2019.

Hvordan vi skal satse videre på dåp basert på erfaringer under pandemien må evalueres. Ingen tvil om at spesielle dåpsgudstjenester, med fokus kun på det ene barnet er oppfattet som noe positivt. Kan vi ta lærdommer herfra, samtidig som vi ønsker å kunne ha mulighet til å ta imot dåpsbarna i menigheten?

I medlemsundersøkelsen viser det seg også at klart flere er positive enn negative til å få informasjon om ulike arrangement, selv om de fleste er nøytrale til dette. Det viser likevel en stor mulighet til å nå ut til flere mennesker gjennom god kommunikasjon, et område som det bør satses videre på.

I årene som kommer blir det nødvendig og viktig for menigheten i Agder og Telemark bispedømme å fortsette den positive trenden med å ta medlemmene og de frivillige medarbeiderne på alvor. Viktig at de frivillige stimuleres til å bruke sine evner og anlegg til beste for felleskapet. Koronaåret 2020 har også vist at de menighetene som hadde en robust givertjeneste står seg best økonomisk når krisen rammet.

VI - Årsregnskap

Ledelseskomentare til årsregnskapet 2020

Innledning

Agder og Telemark bispedømme er en del av rettssubjektet Den norske kirke og dekker Agder fylke, samt Telemark, nå del av Vestfold og Telemark fylke.

Kirkerådets tildeling til Agder og Telemark bispedømmeråd skal sikre en lokal forankret folkekirke i alle sokn, og sørge for tilstrekkelig prestedtjeneste slik at gudstjenester og kirkelige handlinger avholdes., døpte får trosopplæring og at det åndelige liv vekkes og styrkes i menighetene.

Det totale driftsbudsjettet for Agder og Telemark bispedømme i 2020 var på kr. 167.686.000.- Av dette utgjorde driftsbudsjettet kr. 121.928.000.- og tilskuddsbudsjettet kr. 45.758.000.-

Driftsregnskapet

Driftsinntektene var kr. 875.000.- lavere enn budsjettet. Dette skyldes blant annet bortfall i refusjon fra SMM organisasjonene, samt reduksjon i noen av de andre samarbeidsstillingene.

Lønnsutgiftene er ca. 2,1 mill lavere enn budsjettet. Dette skyldes iblant annet mindre bruk av vikarer ved sykefravær i administrasjonen grunnet koronasituasjonen, samt noe senere oppstart i nye stillinger nyttet til fengselsprestedtjenesten enn det som var tatt høyde for i budsjettet.

Øvrige driftskostnader er ca. 2, 7 mill lavere enn budsjettet. Dette skyldes i all hovedsak reduserte kostnader til reise og møtevirksomhet på grunn av koronasituasjonen.

Bispedømmerådet har gjennom året styrt mot et positivt driftsresultat i 2020 når det ble klart at dette var mulig. Dette med bakgrunn i at Agder og Telemark har gått akkurat i balanse de siste årene, og dermed ikke har noe bufferfond opparbeidet. Det har fra bispedømmerådets side vært ønskelig å benytte denne muligheten til å opparbeide slikt fond for å kunne stå bedre rustet til svingninger i kommende år. Deler av overskuddet (kr. 900.000.-) er også forutsatt benyttet i driftsbudsjettet for 2021 for å dekke opp for det vedtatte nedtrekket i tilskuddet til menighetsprestedtjenesten som følge av ny fordelingsnøkkel. Det gir noe bedre tid til å tilpasse driften til den nye lavere rammen.

Tilskudd

Med unntak av kr. 92.000.- av trosopplæringsmidlene er alle tilskuddsmidlene tildelt i 2020 benyttet.

Regnskapet for Agder og Telemark bispedømmeråd inngår i det samlede regnskapet for rettssubjektet Den norske kirke, og revideres av eksternt revisjonsfirma.

Oppsummert mener ledelsen at det er grunn til å være godt fornøyd med økonomistyringen i 2020.

Kristiansand, 2. mars 2021

Kai Steffen Østensen
Leder Agder og Telemark bispedømmeråd

Aslak Wegge
Stiftsdirektør

Regnskapsrapportering

Budsjettgruppe 1A

Agder og Telemark bispedømmeråd mottok i 2020 en samlet tildeling på kr 167 686 000 fra Kirkerådet. Driftstildelingen for 2020 var på kr 121 928 000.

Agder og Telemark bispedømmeråd har et mindreforbruk på drift ved utgangen av 2020 på kr 4 023 000. Dette utgjør 3,3 % av tildelingen.

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Budsjettgruppe 1A - Driftsregnskapet	31.12.2020	31.12.2020	
Inntekter	-1 811	-2 686	-875
Tilskudd/varekjøp	-	-	-
Lønnskostnader	110 567	112 708	2 141
Andre driftskostn	9 149	11 906	2 757
Sum budsjettgruppe 1A	117 905	121 928	4 023

Budsjettgruppe 1B og andre tilskudd

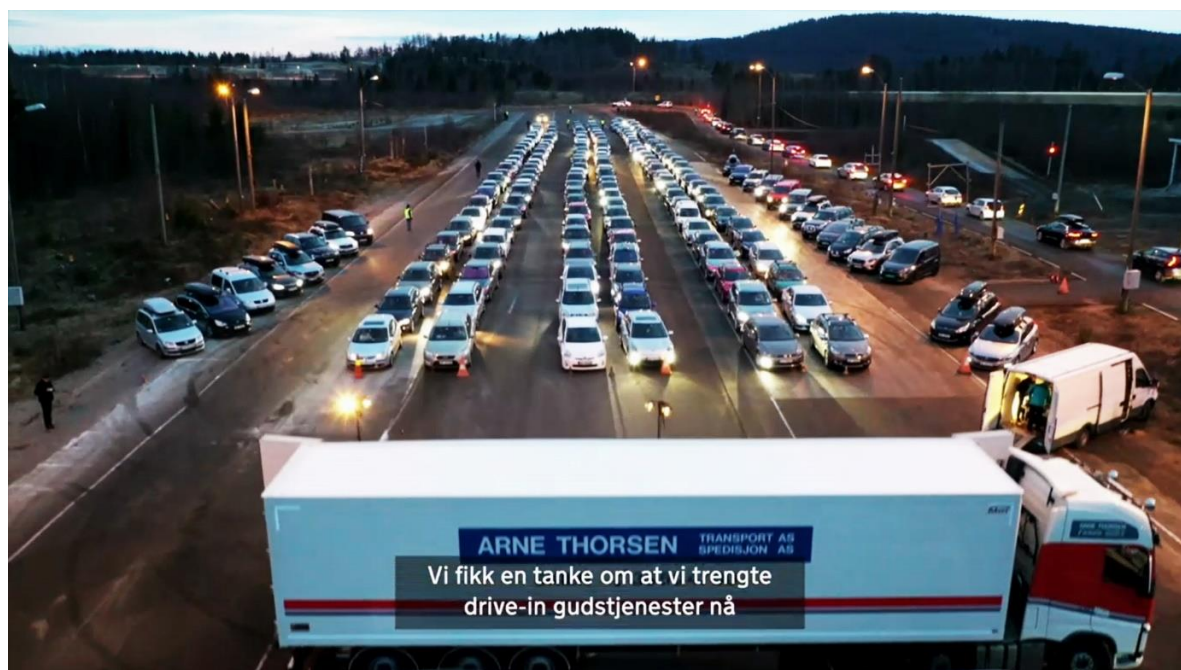
Agder og Telemark bispedømme fikk i 2020 kr 45 759 000 til trosopplæring, diakoni, undervisning, kirkemusikk og midler fra Opplysningsvesenets fond. Det ble utbetalt kr 29 491 000 i tilskudd til menigheter til trosopplæring og kr 15 486 000 til diakonstillinger, kateketstillinger og tilskudd til kirkemusikk. I tillegg ble det utbetalt kr 689 000 i OVF-midler.

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl. - Tilskudd *	31.12.2020	31.12.2020	
Trosopplæring	29 491	29 583	92
Diakoni	7 024	7 049	25
Undervisning	8 338	8 313	-25
Kirkemusikk	124	124	-
Domkirke (Oslo og Nidaros)			-
Gruppe 2 (kun KR)			-
Gruppe 3 (kun KR)			-
Annet (inkl OVF)	689	689	-
Sum budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl.	45 666	45 758	92

Særskilt om Ovf-tilskuddet

Tildelingen på midler fra Opplysningsvesenets fond var i 2020 på kr 689 000.

Spesifikasjon av Ovf-midlene:	2020		
	Regnskap	Budsjett	Avvik
OVF			
Administrasjon - 491			-
Diakoni - 492	104 000		-104 000
Barn og unge - 493	166 000		-166 000
Gudstjenesteliv - 494			-
Kirkemusikk og kultur -495	49 000		-49 000
Samisk kirkeliv -496			-
Andre fellestiltak (inkl SMM) - 497	370 000		-370 000
Internasjonale og økumeniske organisasjoner -498			-
		689 000	689 000
Ovf total (for rapportering til Ovf)	689 000	689 000	-

Drive-in gudstjeneste på glattkjøringsbanen til NAF på Geitryggen utenfor Skien. (Foto: Skien kirkelige fellesråd)

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd
Postboks 799 Sentrum

0106 OSLO

Dato: 25.02.2021

Vår ref: 21/00338-4

Deres ref:

Svar på høringsnotat vedrørende ordning for fortsatt tilsetning etter fylte 70 år fra Agder og Telemark bispedømmeråd

Vi har mottatt et høringsnotat vedrørende en ordning for fortsatt tilsetning etter fylte 70 år. På grunn av kort svarfrist har vi ikke hatt anledning til å behandle saken i bispedømmerådet. Høringen blir derfor behandlet administrativt.

Notatet redegjør for det rettslige grunnlag for å kunne foreta en slik endring samt hvordan en slik endring kan foretas og hvilke prosedyrer man da må følge.

Det står i begynnelsen av notat at det har vært jobbet med å se på konsekvensen av at arbeidstakere står i arbeid etter fylte 70 år. Vi finner lite i notatet som beskriver og forklarer disse konsekvensene. Vi er kjent med at flere offentlige utvalg har arbeidet med disse problemstillingene fra ulike synsvinkler. Både sett ut fra et rekrutteringshensyn og ut fra personalpolitiske synsvinkler.

Siden disse problemstillingene ikke er drøftet i notatet blir det vanskelig å skulle kommentere det som er hovedinnholdet i høringen; nemlig hvordan en slik eventuell endring skal administreres og tilrettelegges. Vi trenger først en grundigere drøfting og utredning for å se på om et slikt forslag vil kunne hjelpe til i de rekrutteringsutfordringer vi står over for. Og vi trenger å se nærmere på hvilke personalmessige utfordringer en slik endring kan føre til.

Begrunnelsen som fremkommer i notatet for å foreta en slik ny ordning, er at kirken bør ta i bruk den arbeidskraftressurs som arbeidstakere over 70 utgjør. Man har kirkens rekrutteringskrise som begrunnelse for å foreta en slik ordning.

Spørsmålet som er viktig er om en slik endring som er foreslått vil føre til at flere prester står lenger i arbeid og i hvilket omfang dette er sannsynlig at kommer til å skje.

I dag er det få prester som velger å slutte når man er 70. De aller fleste slutter før den tid. Vi snakker altså ikke om et stort antall. Vi kan også avlese dette av aldersstatistikk. Det er få prester i gruppen 67-70 i kirken i dag. De fleste er allerede pensjonister

Det vil etter vår mening være viktig at man i arbeidet med denne saken foretar en god kartlegging av eldre presters arbeidsdeltagelse og avgangsmønster før man foreslår en adgang til å kunne fortsette i en stilling etter 70 år. Utfordringen vår må i første rekke være å motivere og tilrettelegge for personer til å være i arbeid frem til de er 67 eller 70 år altså aldersgruppen mellom 62 og 70.

Dette anliggende ble også hevdet av flertallet i det såkalte Aldersgrenseutvalget nedsatt av Arbeids og sosialdepartementet i 2015. De mente at utfordringen ikke er å få noen til å jobbe etter 72, men å få flere til å jobbe i 60-årene.

Det som også kom frem i dette utvalgets arbeid er at høyere aldersgrense kan få negative konsekvenser for rekruttering av yngre seniorer. Her nevnes det at ansettelse av seniorer kan for virksomheten oppleves som en større risiko fordi dette ofte vil være deres siste arbeidsplass. I vår sammenheng kan altså dette føre til at ved at man åpner opp for en mulighet for at en prest skal kunne stå til hun/han er 75 år i tjeneste, så vil ikke minst menigheter være skeptiske til at det blir ansatt prester over en viss alder i mye større grad enn vi i dag er vitne til. Det kan bli krevende.

Hovedgrunnen til at vi ikke støtter forslaget om fortsatt tilsetning etter 70 år slike det foreligger, er de personalmessige utfordringene vi ser et slikt forslag kan skape.

I høringsnotatet nevnes det at det vil kunne være krevende for en arbeidstaker med en rådsbehandling om et arbeidsforhold skal forlenges eller ikke. Det er utvilsomt rett. Men det vil også kunne oppleves krevende for en ansatt å få sitt arbeidsbord behandlet av en biskop med rådføring av både stiftsdirektør og bispedømmerådsleder. Det gjelder enten det er presten selv som har et ønske om at arbeidsforholdet ønskes forlenget eller det er initiert av biskopen.

Den største utfordringen ligger på biskop, stiftsdirektør og bispedømmerådsleder som skal ta stilling til dette. Her vil det måtte foretas en vurdering av egnethet, evne og kapasitet som i mange tilfeller vil kunne oppleves som krevende og sårbart for alle involverte. Ekstra krevende for alle parter et at en slik vurdering av om arbeidsforholdet skal fortsette, skal vurderes flere ganger før eventuelt fylte 75 år.

Det er få yrker hvor identitet/rolleforståelse og jobb er så nært knyttet sammen som hos en prest. Dette handler noe om den egenart som ligger i en prestestilling man er ordinert inn i. Å skulle være gjenstand for en vurdering, enten det er en rådsbehandling eller den er foretatt av en biskop, vil kunne bli svært krevende for alle involverte. Vi frykter at hvis man legger opp til en slik ordning vil arbeidsgiver pådra seg en økt mengde vanskelige personalsaker med de ressurser det krever, samt at man risikere at flere vil kunne få en avgang fra arbeidslivet som oppleves som uverdigg.

Ser man disse utfordringene opp mot den begrensede effekt vi tror en slik forandring vil ha på å løse kirkens rekrutteringsutfordring, vil vi ikke støtte forslaget om fortsatt tilsetning etter 70 år. Vi har flere tilfeller der denne grensen har vært god å ha som en absolutt grense, for å ivareta både prest og menighet på en god måte.

Så vet vi at levealderen øker samtidig som reformene i pensjonsordningen gjør at ansatte i fremtiden nok ønsker å stå lenger i arbeid. Det er derfor viktig at man i kirken også har en løpende drøfting på om den bedriftsinterne grensen som i dag er 70 bør heves. Men da vil det måtte gjelde for alle arbeidstakere der man ikke går inn på en ordning som er foreslått over. Altså, vi mener at en eventuell heving av aldersgrensen bør gjelde alle som en universell ordning dersom det skal innføres.

Vi har i dag en ordning med pensjonistavlønning som brukes når en arbeidstaker er fylt 67 år og har sluttet i sin faste stilling. Dette er en ordning vi opplever fungerer godt. Selv om ordningen har sine klare rammer og begrensninger både når det gjelder omfang og innhold

av arbeidet, får vi brukt eldre arbeidstakere på en ryddig og god måte der både menighet og prestene selv opplever å være til nytte.

Med vennlig hilsen

Aslak Wegge
Stiftsdirektør

Bjarne Nordhagen
personalsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk
kirkeråd

Postboks 799
Sentrum

0106 OSLO

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04887-38	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
37/21	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	08.04.2021

Orienteringssaker 08.04.21

Saksorientering

1. Orientering fra biskopen
2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer
3. Orientering fra stiftsdirektøren

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering